Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...нтябрийн 1921 оной декабриин 21-нэй гарана | № 227 (14247) | 1973 оной сентябриин 26, среда | Сэн 2 мүнгэн

КОММУНИЗМЫН АША ТУҺАДА ЗОРЮУЛАГДАҺАН ШЭН ГАБЬЯАТА АЖАЛ

Узбегэй ССР-тэ Арадуудай хани барисаанай орден барюулга

...али тэгшэ эрхэтэй со... ...лис республикануудай ...й бүлэ соо совет Узбе...стан түйлай ехээр һалба...хүгжөө. Харанхы мун...тээгдэнги байһан заха ...арай арадууд Совет за...й жэлнүүдтэ дундада ...жэлэй үеынхиһөө һута...гража. социализм ба ...унис общество бай...а үедэ оронхой. Агуу... Октябриин илалтын ...ар. Советскэ Союзай ...унис партиин хүтэлбэ...оро Дунда Азиин бүхы ...удтал адли узбек арад ...нэ зам дабан гараа.

...нээ жэлдэ алдарта 50 ...нгээ ойе тэмдэглэхээ ...н Узбегэй ССР ба Уз...танай Коммунис парти ...орондо коммунис об...о байгуулгада, КПСС-...XXIV съездын түүхэтэ ...шэбэринүүдые бодото ...нь бэелүүлгэдэ хуби...ехээр оруулжа байна.

...най партиин, Совет гү... ...дотоодын ба эб най...лда дуратай гадаадын ...икые һайшаан дэмжэ...һан республикын ком...тнууд болон партий...э хүнүүд, бүхы ажал...адынгөө шэн зориг...алаар социалис Эхэ ...нгоо экономическа ...шадалые арьбадхалса... Узбегэй ССР-эй ажалай ...нуууд Ленинэй хоёр ...тор тэмдэглэгдэнхэй: ...удай хани барисаанай ...—Эхэ оронойминай үгэ...урбадахи үндэр хайра ...ССР Союзые хүг...ба бэхижүүлгэдэ, ...ис наци болон үндэ...танай хани нүхэсэл ...дүү ёһоной харилсаа ...бэхижүүлгэдэ ехэ габьяатай байһанайнгаа түлөө, Совет гүрэнэй экономическа, социально-политическэ ба соёл культурын талаар хүгжэлтэдэ, СССР-эй 50 жэлэй ойе тэмдэглэлгэдэ хубитаяа ехээр оруулһанайнгаа түлөө республика энэ үндэр шагналда хүртэһэн байна.

Энэ баяр баясхаланта үдэрнүүдтэ Узбекистанай хлопок ургуулагшад шэнэ, дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абана, ажалшадынь табан жэлэй шиидхэхы жэлэй үнгэрһэн юһэ һарын түсэбүүдые промышленна предприятинуудай болзорһоонь урид дүүргэһэн тухай элидхэнэ. Һайндэрэйхеэр шэмэглэн гоёогдоһон Ташкентын үйлсэнүүдтэ үлгэгдэһэн транспарант, стенднүүд дээрэ промышленность болон хүдөө ажахын ажалшадай түйлаһан амжалта тухай, ажалай түрүүшүүл тухай хэлэгдэнэ. Искусствын ордон дээрэ СССР-эй гүрэнэй туг, аха дүү союзна бүхы республикануудай тугууд ургэгдэнхэй. Эндэ, сентябриин 24-дэ республикада Арадуудай хани барисаанай орден барюулгада зорюулагдаһан Узбекистанай КП-гэй ЦК-гай ба Узбегэй ССР-эй Верховно Соведэй хамтын баярай заседани үнгэргэгдэбэ.

Зал соо Узбекистанай КП-гэй ЦК-гай гэшүүд, Узбегэй ССР-эй Верховно Соведэй депутадууд, республикын партийна, совет болон ниитын организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд, Ташкентын ажалшадай түлөөлэгшэд, промышленность ба хүдөө ажахын түрүүшүүл, наука болон соёл культурын ажал ябуулагшад, Совет Армиин сэрэгшэд суугларба. Мүн Казахстанай, Азербайджанай, Киргизэй, Таджикистанай, Туркмениин партийна болон совет хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд эндэ уригдаа.

Баярай суглаанда хабаадагшад үни удаан нэрьеһэн, замхашагүй ехэ альга ташалгаар КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневые угтаба.

Заседаниин президиумдэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Казахстанай КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Д. А. Кунаев, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Узбекистанай КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Ш. Р. Рашидов, Узбегэй ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. Д. Худайбердыев, Компартинуудай ЦК-нуудай нэгэдэхи секретарьнар: Азербайджанай — Г. А. Алиев, Киргизэй — Т. У. Усубалиев, Таджикистанай — Д. Р. Расулов, Туркменистанай — М. Н. Гапуров, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо З. Н. Нуриев, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй бэлэдхэлэй министр Г. С. Золотухин, Министрнүүдэй Соведүүдэй түрүүлэгшэнэр: Азербайджанай — А. И. Ибрагимов, Киргизэй — А. С. Суюмбаев, Таджикистанай Р. Набиев, Туркмениин — О. Н. Оразмухамедов, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагша Г. Э. Цуканов, КПСС-эй Центральна ревизионно комиссиин гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагша А. М. Александров, Узбекистанай КП-эйн ЦК-гай бюрогой гэшүүд, Узбегэй ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшонор, республикын Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүд, үйлэдбэриин мэдээжэ түрүүшүүл, олониитын түлөөлэгшэд һууба.

Узбегэй ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. М. Матчанов баярай суглаа нээбэ.

Совет Узбекистанай газар дээрэ тон ехэ, гэрэлтэ һайхан һайндэр хүрэжэ ерээ гээд тэрэ хэлэбэ. Шалгагдамал ленинец, Коммунис партиин ба Совет гүрэнэй, уласхоорондын коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша, дэлхэйн бүхы түбинүүд дээрэ һайн һайхан һанаатай хүнүүдтэ үнэн зүрхэнһөө дурлагдаһан ба гүн гүнзэгыгөөр хүндэлэгдэдэг КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Леонид Ильич Брежневэй манай республикада Арадуудай хани барисаанай орден барюулха болоһондо бидэнэр хизааргүй ехээр баярланабди.

«Арадуудай дунда амгалан байдал бэхижүүлхын түлөө» уласхоорондын ленинскэ шан ба Болгариин Арадай Республикын Геройн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгоһон ушар Леонид Ильичэй түйлай ехэ аша габьяатай байһанай үндэр гэршэ болоно.

Хүндэтэ Леонид Ильич, үндэр шагналнуудта хүртэһэнтэйтнай дашарамдуулан, бидэнэр бултадаа Танине хани халуунаар амаршалнабди, элүүр мэндэ ябахыетнай, коммунизмын агууехэ хэрэгүүдэй илалтын түлөө, эб найрамдалай ба бүхы хүн түрэлтэнэй социальна хүгжэлтын түлөө тэмсэлдэ шэнэ амжалтануудые түйлахыетнай Танда үнэн зүрхэнһөө хүсэнэбди.

Зал дотор Советскэ Союзай ба Узбегэй ССР-эй гүрэнэй гимннүүд һүр жабхалантайгаар зэдэлнэ.

Суглаанда хабаадагшад баярай оршон байдалда КПСС-эй ЦК-гай Политбюрое Хүндэлэлэй Президиумдэ һунгаба.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневтэ үгэ үгтэбэ. Сугларагшад хүл дээрээ бодожо, нэрьемэ ехэ альга ташалгаар нүхэр Л. И. Брежневые угтана. КПСС-эй хүндэдэ, тэрэнэй ленинскэ Центральна Комитедэй, ЦК-гай Политбюрогой хүндэдэ амаршалгын үгэнүүд зал соогуур зэдэлнэ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Узбекистанай КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Ш. Р. Рашидов харюугай үгэ хэлээ.

Коммунизм байгуулха хэрэгтэ, манай Эхэ ороной арадуудай хани нүхэсэлые бэхижүүлхэ хэрэгтэ Узбекистанай ажалшадай оруулһан хубитые үндэрөөр сэгнэһэнэйнь түлөө Коммунис парти ба Совет правительствадаа баяр баясхалангай халуун үгэнүүдые Ташкентын авиационно заводой фрезеровщица, СССР-эй Верховно Соведэй депутат А. А. Девятова, Сырдарьиин областиин «Самарканд» совхозой директор, Социалис Ажалай Герой Ирга́ш Халматов, Ташкентын политехническэ институдай студент А. Зияев, Узбегэй ССР-эй Наукануудай академиин президент А. С. Садыков гэгшэд хэлээ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Казахстанай компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Д. А. Кунаев, Азербайджанай компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Г. А. Алиев, Киргизэй компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Т. У. Усубалиев, Таджикистанай компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Д. Р. Расулов, Туркмениин компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь М. Н. Гапуров Эхэ оронойминай үндэр шагнал — Арадуудай хани барисаанай орден республикада барюулагдаһантай дашарамдуулан, Узбекистанай ажалшадые халуунаар амаршалаа.

Суглаанда хабаадагшад баяр баясхалангай оршон байдалда КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэг баталан абаа.

Баярай суглаан хаагдаа гэжэ соносхогдобо. Хабаадагшадынь дэбжэлтэ ехэтэйгээр партийна гимн — «Интернационал» дуулана.

Зал соо КПСС-эй, тэрэнэй ленинскэ Центральна Комитедэй хүндэдэ, алдарта Соведүүдэй ороной ба тэрэнэй арадуудай аха дүү хани нүхэсэлэй хүндэдэ баярай үгэнүүд дахин зэдэлээ.

(ТАСС).

Нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ

...скэ Союзай Коммунис ...Центральна Коми...хүндэтэ гэшүүд! ...истанай Коммунис ...Центральна Комите...ндэтэ гэшүүд! ...ССР-эй Верховно Сове... Узбегэй Совет Социа...Республикын Верховно ...хүндэтэ депутадууд! ...этэ нүхэдүүд! Хани...

...й жэлнүүдэй турша...най республикада би ...лин ерээб. Зүгөөр ...энэ таатай вохид, ...й уялга дүүргэхээ ...егэй Совет Социалис ...ликада Арадуудай ...арисаанай орден ба...тула ехэ баяр ба...айгаар Танда үшөө ...ербэб.

...й республикын тугта ...һан энэ гурбадахи ...хадаа арадай маша ...ал хэрэгые, комму...дай эмхидхэхы, зо...ны ажал ябуулгые, ...ондоо үнэн сэхээр ...һэниие тэмдэглэнэ ...Энэ шагнал хадаа Со...й ороной арадуудай ...уэй эбдэршэгүй нэгэ...бэхижүүлгэдэ, ниитын ...ис хэрэг бүтээлгэдэ ...Узбекистанай гаргаһан ...бодотоор мэдэрһэж ...болоно.

...ороной үндэр шагнал...дашарамдуулан, Узбе...й хүдэлмэришэн ан...колхозно таряашадые, интеллигенциие, коммунистнуудые, комсомолшууд болон залуушуулые, бүхы ажалшадые партиин Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Советскэ Правительствын үмэнэһөө халуунаар амаршалнаб! Хүндэтэ ханинар, энэ баяр баясхалантай үдэр бүхы совет хүнүүд Танда хандан, амаршалгын халуун үгэ зорюулна.

Намайе мүнөө Болгариһаа танайда ерээ гэжэ таанад мэдэнэт. Тэндэ би, намтай сут ябаһан нүхэд Болгариин Коммунис партиин хүтэлбэрилэгшэдтэй үнэн зүрхэнэй, ехэ ашатай туһатай хөөрэлдөө хээбди, арадай Болгариин ажалшадтай уулзаабди. Нүхэр Тодор Живков, БКП-гэй ЦК-гай политбюрогой бусад гэшүүд, секретарьнар, Болгариин правительствын хүтэлбэрилэгшэд Софиһаа миниин хаана, юундэ ошохые мэдэһэн тула, Узбекистаниие үндэр шагналтайнь дашарамдуулан, та бүгэдэндэ халуун амаршалга болон Болгариин коммунистнуудай, бүхы болгар арадай үмэнэһөө аха дүүгэй эрхим һайн хүсэлэл хүргэхыемни ехээр гуйһан байна гэжэ танда дуулгаха уялгатайб.

Нүхэдүүд! Ерэхэ жэл оронимай, Дунда Азиин бусад союзна республикануудтал адли, совет Узбекистанай 50 жэлэй ойе баяр баясхалантайгаар тэмдэглэхэ юм. Гаталһан замаа эрьен харахадаа, бидэнэр агууехэ Октябриин Социалис Революциин, социализмын илалтын аша үрээр Дунда Азиин арадууд ниитэ байгуулалтынгаа хүгжэлтэдэ түүхэтэ алхам урагшаа хээ гэжэ бидэнэр бүхы үндэһэ баримтатайгаар хэлэнэбди.

Узбекистанай хуушан байдалһаа мүнөөнэй байдалайнь, аха дүү хүршэ республиканудтань адли, тад ондоо болоһон ушарые совет засагай жэлнүүдэй үедэ Дунда Азида түйлагдаһан гайхал ехэтэй юрэ бусa ушар гэжэ танайда ерэһэн хариин олон ажал ябуулагшад хэлэхэ баатай болодог байна.

Дэлхэй дээрэ тиимэ юрэ буса юумэн гэжэ байдаггүйнь мэдээжэ. Теэд иигэжэ гайхал ехэтэйгээр хэлэхэнь бидэндэ ойлгосотой. Энэ ушар хадаа манай ниитэ түйлалтануудай хэмжээ тодорхойлон харуулна ха юм.

Совет Дунда Азиин хүгжэлтэ, тэдэнэй түргөөр урагшаа дабшалта — манай Коммунис партиин ленинскэ национальна политикын сэхэ үрэ дүнгынь мүн. Энэ политика болбол интернационализмын гол ёһонуудые үндэһэ болгоно; өөрыгөө сүлөөлхэдөө, дарлуулагдаһан бүхы арад олониитые сүлөөлдэг хүдэлмэришэн ангиин түүхэтэ үүргые бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлһэнэй эли тодо үльгэр жэшээ энэ политика боложо үгэдэг. Энэ политика болбол зүүн зүгэй революционно олониитын өөрөө зохёон байгуулхы түүхэтэ үүргэ дүүргэхэ түйлай ехэ арга, боломжотойе мэдэрһэн ушарые хэлбэришэгүйгөөр хараадаа абадаг байгаа, мүнөөшье хараадаа абана. Тиин энэ зохёон байгуулхы үүргые бүхы хүсөөрнь дэлгэрүүлхын тула бүхы юумэ хэнэ.

Большевигүүдэй национальна политика Октябриин һүүлээрхи түрүүшын үдэрһөө эхилжэ, үнэн сэхэ һаналаа нэгэдэлгэ ба дэмжэлгые аха дүүгэй бодото, олон талын туһаламжа хүргэхэ хэрэгтэй нягтаар холбоһон юм. Манай ороной бүхы районуудта, тэрэ тоодо түбэй районуудташье, интервенциин болон граждан дайнай жэлнүүдэй үедэ ехэ һандаралда ороһоной удаа ехэ мүнгэ һомолхо, эрдэм ехэтэй, мэргэжэлтэй кадрнууд хэрэгтэй болоод байгаа һэн. Теэд совет засаг национальна хизаар гэжэ нэрлэгдэдэг районуудые түргэн дэбжэлтээр хангахые оролдоо. Энэ хэрэгтэ ород арад түйлай ехэ хубитаяа оруулаа. Тэрэ хадаа Дунда Азиингаа аха дүүнэртэй һайн сэдьхэлээрээ, бүхы юумээрээ хубаалдажа байгаа.

Социалис байгуулалтын жэлнүүдэй үедэ Дунда Азиие бүхы талаһаань хүгжөөхэ хэрэг бүхы совет ороной ниитын оролдолго болоо һэн. Эндэ бүхэсоюзна түрүүшын барилганууд — Турксиб, Ферганска ехэ канал, Ташкентын текстильнэ комбинат болон бусад барилганууд дэлгэржэ байгаа. Ехэ мүнгэ зөөри, шухаг машина болон түхеэрэлгэнүүд, бүхэли предприятинууд оронойминай түб газарһаа эндэ эльгээгдэдэг бэлэй.

Дунда Азиин социализм байгуулха хэрэгтэ парти өөрынгөө эгээн үнэтэй сантай зөөрине — өөрынгөө хүдэлмэрилэгшэдэй ажал, бэлиг талаан, эрхим хүсэ шадабари зорюулаа һэн. Манай парти өөрынгөө зэргэһээ, ажалша олониитын гүн дундаһаа олон мянган шадабари ехэтэй эмхидхэлшэдые, шэнэ юумэ үүсхэгшэдые шэлэн оложо, ургуулан дэбжээгээ. Арад олониитэ дундада зуун жэлэй унтариһаа һэреэ, хубилалтануудые хэхэ шухала байһые мэдэрээ, хуби заяанайнгаа эзэд боложо шадаа.

Совет засагай түлөө түрүүшын тэмсэлшэдые, танай газар дээрэ социалис хубилалтануудые үүсхэгшэдые, Ленинскэ партиин хүмүүжүүлһэн хүнүүдые — нүхэд Н. Туракулов, К. Атабаев, А. Икрамов, Ф. Ходжаев, Ю. Ахунбабаев болон бусадые мүнөөдэр бидэнэр ехэ баяр хүргэн, хүндэмүүшэ ёһоор дурданабди. Дунда Азида тэдэнтэй нэгэ зэргэдэ нүхэд М. В. Фрунзе, Г. К. Орджоникидзе, В. В. Куйбышев, Я. Э. Рудзутак, М. М. Варейкис хүдэлөө. Тэдэнэй нэрэ обогууд арадай һайн һайхан һанаанда хододоо хадагалагдажа байдаг. Тэдэнэр өөрынгөө газар дээрэ ниитын шэнэ харилсаануудые байгуулгада, социализм байгуулгада арад олониитын агууехэ хүсэл эрмэлзэлые толгойлоо һэн.

Коммунистнууд Узбегэй газар дээрэ һургуулинуудые байгуулаа, түрэл хэлэн дээрэнь ном, журнал болон газетэ гаргалгые эмхидхээ, медпунктнууд болон больницануудые нээгээ, дехкануудые, батрагуудые, бүхы ажалшадые шэнэ үзэл бодолоор зэбсэгжүүлээ, социалис үг зорилгын түлөө тэмсэлдэ зоригжуулаа. Энэ хадаа ехэ орёо, нарин нягта хүдэлмэри байгаа һэн гэжэ би хэлэхэ байнаб. Юуб гэхэдэ, хуушанай байдалһаа үлэһэн үсөөн бэшэ мунхаг һүзэг болон хара бодолые дабаха хэрэгтэй байгаа. Энэ ажал нэтэрүү, зоригтой, хатуу байха эрилтэ табидаг һэн, ушарынь гэхэдэ, ангиин дайсанай хүсэнүүдэй эсэргүүсэлтые дабаха хэрэгтэй байгаа. Үнгэрһэн хэдэн арбаад жэлнүүдэй туршада Узбегэй газар дээрэ парти Ленинэй хэлэһэн соонь культурна революци хээ.

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта).

ХЛОПОК УРГУУЛДАГ РЕСПУБЛИКАНУУДАЙ ПАРТИЙНО-АЖАХЫН ЭДЭБХИТЭДЭЙ СУГЛААН

Хлопок таридаг республикануудай партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаан сентябриин 24-дэ Ташкентдэ болобо. Түсэбтэ юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи, шиидхэхы жэлдэ СССР-эй хлопок таридаг республиканудай ажалшадай абаһан социалис уялгануудаа дүүргэлгын ябаса тухай асуудал суглаан дээрэ зүбшэлэгдэһэн байна. Ургаса хуряалгые эмхидхэхэ, хүдөө ажахын уһалууриин газар таряалан хойто жэлдэ бэлдэхэ ба мал ажал саашадань хүгжөөхэ талаар гол шухала хүдэлмэри бэелүүлхэ тухай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневые суглаанда хабаадагшад хани халуунаар, нэрьемэ альга ташалгаар угтаба.

Казахстанай, Узбекистанай, Азербайджанай, Киргизэй, Таджикистанай, Туркмениин Компартинуудай ЦК-гай секретарьнар, Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэнэр, Түрүүлэгшэнэрэй орлогшонор, хүдөө ажахын министрнүүд, эдэ республикануудай партиин обкомуудай нэгэдэхи секретарьнар, Узбегэй ССР-эй партиин горкомуудай, райкомуудай секретарьнар, промышленностиин, хүдөө ажахын, уһанай ба бэлэдхэлэй албан зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, үйлэдбэриин түрүүшүүл суглаанай хүдэлмэридэ хабаадаһан байна.

КПСС-эй ЦК-гай гэшүүд, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо нүхэр З. Н. Нуриев, СССР-эй бэлэдхэлэй министр нүхэр Г. С. Золотухин, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагша нүхэр Г. Э. Цуканов, КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагша нүхэр А. М. Александров суглаанай хүдэлмэридэ хабаадаа.

Нүхэдүүд: КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Казахстанай КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Д. А. Кунаев, Азербайджанай КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Г. А. Алиев, Киргизэй КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Т. У. Усубалиев, Таджикистанай КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Д. Р. Расулов, Туркменистанай КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь М. Н. Гапуров, партиин Андижанска обкомой нэгэдэхи секретарь Б. Р. Рахимов, Узбекистанай КП-гэй Верхнечирчикскэ райкомой нэгэдэхи секретарь И. И. Ладушкин, Сырдарьинска областиин «Малик» совхозой директор М. Е. Красильников, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Узбекистанай КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Ш. Р. Рашидов эдэбхитэдэй суглаан дээрэ үгэ хэлэбэ.

Аха дүү зургаан республикын Компартинуудай ЦК-гай нэгэдэхи секретарьнар үгэ хэлэхэдээ, республикануудай промышленностьда, барилга дээрэ, хүдөө ажахыда түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи жэлэй арадай ажахын түсэб дүүргэлгын ажал хэрэгүүд тухайда эдэбхитэдэй суглаанда хабаадагшадта элидхээд, дайралдажа байгаа дутуу дундануудые тэмдэглэһэн, эдэниие дары түргөөр усадхан зайсуулха харгы замууд тухай, экономико хурдан түргөөр хүгжөөхэ холын хараата түсэбүүд тухай, үйлэдбэриин хүсэнүүдые хүгжөөхэ гол шухала зорилгонууд тухай һанамжануудаа хэлэһэн байна. Республиканудай арадай ажахы хүгжөөхэ тухай, совет хүнүүдэй байдал һайжаруулха тухай партиин Центральна Комитедэй, тэрэнэй Политбюрогой ба КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй өөрынь хандуулжа байгаа саг үргэлжын анхарал оролдолгодо Казахстанай, Азербайджанай, мүн Дунда Азиин республикануудай ажалшад харюу болгон, габшагай һайнаар, эмхитэйгээр ажаллажа, гүрэнэй түсэбүүдээ, социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэнэ, үлүүлнэ гэжэ эдэнэр тэмдэглэбэ.

Нүхэр Л. И. Брежнев сугларагшадаар халуунаар угтагдан, суглаанда хабаадагшадай үмэнэ дэлгэрэнгы үгэ хэлээ. Дотоодын ба гадаадын политика бэелүүлхэ талаар КПСС-эй Центральна Комитедэй, ЦК-гай Политбюрогой ажал ябуулгын гол хараа шэглэлнүүд тухай тэрэ хөөрэбэ.

КПСС-эй XXIV съезд дээрэ хараалагдан абтаһан манай ороной экономико, соёл культура хүгжөөхэ, совет арадай байдал һайжаруулгын үргэн ехэ программа амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байна гээд нүхэр Л. И. Брежнев тэмдэглээ.

Партийна байгуулалтын, ороной экономико хурдан түргөөр хүгжөөлгын, совет арадай байдал һайжаруулгын асуудалнуудта нүхэр Л. И. Брежнев анхаралаа ехээр хандуулба. Ажалай бүтээсэ саашадань дээшэлүүлхэ, удаадахи жэлнүүдтэ арадай ажахы хүгжөөхөөр хараалагдаһан түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэхын тула шухала эрхэ байдал байгуулха хэрэгтэ партийна организацинуудай, бүхы ажалшадай бэелүүлхэ зорилгонуудые элирхэйлһэн байна.

КПСС-эй XXIV съезд дээрэ һайшаагдаһан эб найрамдалта программа бодото дээрэнь бэелүүлхэ талаар Центральна Комитедэй ба тэрэнэй Политбюрогой хэһэн хүдэлмэри тухай, уласхоорондын шахардуу байдал һулаpуулхын тула манай партиин, Совет гүрэнэй хэдэг эдэбхитэй тэмсэл тухай, аха дүү социалис оронуудтай харилсаа холбоогоо хүгжөөхэ тухай Леонид Ильич Брежнев дэлгэрэнгыгээр хэлэбэ.

Хлопок таридаг республикануудай хүдөө ажахын үйлэдбэри саашадань хүгжөөлгын нэн түрүүшын зорилгонууд тухайда нүхэр Л. И. Брежнев тогтон хэлээ. Хлопогой, барайгарай, орооһон болгогдодог кукурузын тоггууритай һайн ургаса абахын, һү, мяха болон мал ажалай бусад продукт үйлэдбэрилгые ехэдхэхын тула уһалууриин газар һайнаар элдүүрилэн ашаглаха, уһалуури, мелиораци хэхэ шухала гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

Хлопок таридаг республикануудай арга боломжонууд, нөөсэнүүд ехэ, тиимэһээ ниитын үйлэдбэри амжалтатайгаар хүгжөөхын тула эдэниие бүрин хүсэдөөр хэрэглэхэ хэрэгтэй гээд тэрэ зааһан байна.

Партийно-ажахын суглаанда хабаадагшад нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгые угаа ехэ анхаралтайгаар шагнажа, нэгэнтэ бэшэ удаан үргэлжэлһэн альга ташалгаар угтаһан байха юм.

Түүхэй хлопок гүрэндэ худалдаха талаар шэнэ, дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялганууд партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаан дээрэ абтаба.

Түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи, шиидхэхы жэлдэ Узбекистан — 4850 мянган, Туркмени — 945 мянган, Таджикистан — 775 мянган, Азербайджан — 450 мянган, Казахстан — 300 мянган, Киргизи 200 мянган тонно хлопок гүрэндэ худалдаха байна.

Социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, ургаса хуряалгын хүдэлмэрине түргөөр дүүргэн, хлопок ба хүдөө ажахын бусад продуктнуудые гүрэндэ худалдаха социалис үндэр уялгануудаа нэрэтэй солотойгоор дүүргэхыень суглаанда хабаадагшад ороной хлопок ургуулагшадые уряалаа. Ажал хүдэлмэридөө шэнэ амжалтануудые түйлан, түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи жэлые түгэсхэхэ, КПСС-эй XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ горитой туһа нэмэрэ хэхэ байһан тухайдаа КПСС-эй ленинскэ Центральна Комитедые, нүхэр Леонид Ильич Брежневые эдэнэр найдуулба.

(ТАСС).

...р Л. И. Брежнев Ташкентһээ мордобо

...ССС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Леонид ...Брежнев Москва ошохоёо сентябриин 25-да Таш...һээ мордобо.

...СС-эй ЦК-гай гэшүүд, СССР-эй Министрнүүдэй Со... Түрүүлэгшын орлогшо З. Н. Нуриев, СССР-эй бэ...й министр Г. С. Золотухин, КПСС-эй ЦК-гай Ге...а секретариин туһалагша Г. Э. Цуканов, КПСС-эй ...шалгалтын комиссиин гэшүүн, КПСС-эй ...Генеральна секретариин туһалагша А. М. Алек...нүхэр Л. И. Брежневтэй хамта мордоһон байна.

...ПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Казахстанай ...ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Д. А. Кунаев, КПСС-...ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Узбекиста...КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Ш. Р. Рашидов, ...эй ЦК-гай гэшүүд, Азербайджанай КП-гэй ЦК-гай ...секретарь Г. А. Алиев, Киргизэй КП-гэй нэгэ...секретарь Т. У. Усубалиев болон бусад тусхай ту...олониитын түлөөлэгшэд Ташкентын аэропорт ...нүхэр Л. И. Брежневые үдэшэбэ. (ТАСС).

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указһаа

РСФСР-эй МАЛ АЖАЛАЙ ТҮРҮҮШҮҮЛЫЕ СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ түйлаһан ехэ амжалтынь, 1972—1973 онуудай үбэлжэлгын үедэ мал ажалай продуктнуудые ехээр абаха, бэлэдхэхэ талаар абаһан уялгануудаа дүүргэхэдээ, ажалай габьяа харуулһанайнь түлөө иимэ хүнүүдые шагнаха гэбэл:

БУРЯАДАЙ АССР-һээ

«АЖАЛАЙ ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ» ГЭҺЭН МЕДАЛЯАР

Намсараев Пурбо Жамсарановичые — Захааминай аймагай «Красный Октябрь» колхозой ахалагша хонишон.

Нюлхаев Халзан Дулмаевичые — Ахын аймагай «Улаан Аха» колхозой мал адуулагша.

Оленникова Ксения Кирьяновнае — Мухар-Шэбэрэй аймагай «Коммунизм» колхозой шубуушан.

Орлова Юлия Екимовнае — Кабанскын аймагай «Шергинский» совхозой гахайшан.

Очиров Дамба-Жамсо Сангитовичые — Хэжэнгын аймагай Худанай совхозой хонишон.

Очиртаров Анатолий Намитовичые — Бэшүүрэй племпредприятиин Хяагтын филиалые даагша.

Пак Зинаида Ивановнае — Хойто-Байгалай аймагай «Дружба» колхозой һаалишан.

Перетолчин Николай Игнатьевичые — Яруунын аймагай Яруунын совхозой ахалагша мал адуулагша.

Петрякова Полина Мироновнае — Хориин аймагай Хүрбын совхозой һаалишан.

Пискунов Трофим Корнеевичые — Улаан-Үдын аймагай «Маяк» колхозой хонишон.

Поломошнов Михаил Ивановичые — Мухар-Шэбэрэй аймагай «Коммунизм» колхозой ахалагша мал адуулагша.

Постников Владимир Васильевичые — Загарайн аймагай Тайлсын совхозой ахалагша мал адуулагша.

Протасова Надежда Николаевнае — Загарайн аймагай Улаан-Үдын шубуунай фабрикын шубуушан.

Раднаева Дымбренжап Будажаповнае — Улаан-Үдын аймагай «Коммунизм» колхозой һүнэй фермые даагша.

Разуваев Сергей Фокеевичые — Бэшүүрэй аймагай Охин-Булагай совхозой хонишон.

Ринчиндоржиев Боди Гатаповичые — Хэжэнгын аймагай ажалшадай депутадуудай Дунда-Худанай сельскэ Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

Ринчинова Цырема Чойдуповнае — Хурамхаанай аймагай Гааргын совхозой һаалишан.

Рютина Людмила Павловнае — Мухар-Шэбэрэй аймагай «Авангард» колхозой һаалишан.

Самбилова Цырма Доржиевнае — Хурамхаанай аймагай Һахалиин совхозой һаалишан.

Саранчин Иван Ивановичые — Яруунын аймагай Нарһатын совхозой ахалагша мал адуулагша.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

КОММУНИЗМЫН АША ТУҺАДА

Нүхэр Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ хэлэһэн үгэ

(Үргэлжэлэл. Эхининь 1-дэхи нюурта).

Партиин асари ехэ хүдэлмэриин, олон миллион хүдэлмэришэд болон колхозниигудай, эрдэмтэдэй, соёл культурын ажал ябуулагшадай шэн габьяата ажалай ашаг үрые Узбекистанай мүнөөнэй һалбаран хүгжэлтэдэ бидэнэр омогорхолтойгоор харанабди. Танай гоё һайхан городуудые, мүнөө үе сагай заводуудые болон фабрикануудые, нарин нягтаар элдэгдэһэн полинууд болон һалбаржа байһан саадуудые харахадаа, сэдьхэлнай баясана.

Промышленностиин 100 гаран һалбаринууд, тэрэ тоодо, машина бүтээлгэ, ашагта малтамал, металлурги, газ, нефть, шулуу нүүрһэ малтан абалга, химии, радиотехникэ, электроника, пумаажан болон торгон бүд гаргалга, үшөө тиихэдэ алта абалга — Узбекистанай индустриальна шэнжэнь иимэл даа. Хүдөө ажахы ашаг ехэтэйгээр, түргөөр хүгжэнэ. Тэрэ хадаа республикыншье эрилтые, мүн бүхы Совет ороной аша туһые хангадаг арадай ажахын олон һалбаритай үйлэдбэри болонхой.

Социализмын эрхэ байдалда Узбекистанай мүндэлэн һалбаралта социально-политическэ асари ехэ удха шанартай юм. Республика дотор промышленна миллион хахад тоотой мэргэжэлтэй хүдэлмэришэдэй отряд бүридөө. Хүдэлмэришэн анги — энэ хадаа социалис Узбекистанай гол хүсэн, коммунис байгуулалтада партиин политикые эдэбхитэйгээр бэелүүлэгшэ, колхозно таряашадай найдамтай союзник ба түшэг тулгуурынь мүн. Узбекистанай түрүү хүдэлмэришэдэй — тэдэнэй дунда олон национальностьнуудай түлөөлэгшэд оролсодог — түйлалтанууд бүхы орондомнай мэдээжэ. Металлург Саид Нуритдиновай, скреперист Мирзарим Джумабаевай, экскаваторщигуудай бригадир Хаджи Аликуловай, расточник Борис Ефремовой, экскаваторщик Михаил Нарушевай, бүд нэхэгшэд Айши Абдурахмановагай, Лидия Казанцевагай, Евгения Губинагай, Белла Стадыченко болон бусад олон хүнүүдэй нэрэ үргэнөөр мэдээжэ. Тэдэнэй үльгэр жэшээ республикын бусад олон мянган ажалшад дагана. Тэдэнэй түйлаһан амжалта болбол Узбегэй бүхы хүдэлмэришэн ангиин түйлаха — тэрэниие түйлаха гэжэ бидэнэр этигэнэбди, — зорилго болоно!

Совет республика бүхэн совет экономикые хүгжөөлгэдэ зохихо һуурияа эзэлдэг байна. Зүгөөр Узбекистанай ниитын хэрэгтэ оруулха гол хубитань хлопок үйлэдбэрилгэ болоно гэжэ хэлэе. Тэд ажахын бусад һалбаринуудай удха шанарые энээгээр би доошонь оруулха гэжэ һананагүйб, зүгөөр имагтал Узбекистанай хлопок республикыншье, мүн ниитэ союзна хэмжээн дээрэшье онсо ехэ үүргэ дүүргэнэ гээшэ.

Совет хүнүүд Узбекистанай ажал сэгнэхэдээ, тэрэнэй оролдосотой, шадабаритай хлопок ургуулагшадые һайн һайханаар һанадаг юм. Ехэ ургаса ургуулхын, суглуулхын тула хлопок ургуулагшын хэр ехэ оролдосотой ажал хэдэг, энэ хэрэгтэ хэр дуратай байһыень бидэнэр мэдэнэбди. Мүнөөдэр партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаан болоо. Тэндэ хлопок хадаа «сагаан алтан» гэжэ дурдагдахадань, «сагаан алтые» алтан гар хэдэг юм, гэжэ нэмээгээ һэм. Хлопогой полиин мастернуудай — Хафиз Палванов, Мамаджан Дададжанов, Турсуна Ахуновагай, Шаймардан Кудратовай, Светлана Продан, Мария Ковалевагай, Энвер Алисвай, Джават Кучиевай болон бусад олоной алдарта ажал манай орон дотор алдар суугаар хүреэлэгдэхэ ёһоороо хүреэлэгдэнхэй.

Нёдондо жэл танай республика гектар бүриһөө дунда зэргээр 28 центнер түүхэй хлопок суглуулжа, 4,7 миллион тонно гүрэндөө худалдаа. Тиигэжэ түсэбэй даабарине, мүн абаһан социалис уялгануудаа ехээр үлүүлээ һэн. Энэ хадаа орон доторнай бэлэдхэгдэһэн хлопогой гурбанай хоёр хубинь танда, Узбекистанда тудана гэһэн удхатай гээшэ. Имагтал совет хлопогые үйлэдбэрилдэг гол республика болохо Узбекистанай оруулһан хубитын ашаар бидэнэр, 1970 ондо тэрэниие үйлэдбэрилгөөр дэлхэй дээрэ нэгэдэхи һуурида гараа һэмди. Энээн тухайда юу хэлэхэтэйб? Хүндэтэ нүхэдүүд, энэмнай гайхамшагта амжалта мүн.

Энэ зал соо танай хүршэнэр, хлопок ургуулдаг бусад республикануудай — Азербайджанай, Киргизэй, Таджикистанай, Туркмениин, Казахстанай ханинар — түлөөлэгшэд байлсана. Эндэ эдэ республикануудай компартинуудай ЦК-нуудай нэгэдэхи секретарьнар, совет болон ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэдээжэ хлопок ургуулагшад байлсана. Эдэ бүгэдэн манай ороной хлопок ургуулдаг районуудай партийно-ажахын эдэбхитэдэй мүнөөдэр болоһон суглаанда хабаадаа. Тэрэ суглаан дээрэ арадай түсэбэй дүүргэлтын, социалис мүрысөөнэй ябасын дүнгүүд согсологдоо.

КПСС-эй Центральна Комитет совет ороной хлопок ургуулагшадай ажалые үндэрөөр сэгнэнэ. Һүүлэй жэлнүүдэй туршада Узбекистанай, хлопок ургуулдаг бусад республикануудай ажалшад газар таряалангайнгаа культура һайжаруулха, ехэ, тогтууритай ургаса абадаг болохын тула ехэ хүдэлмэри хээ. Нёдондо жэл дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаад, тэдэнэр тэрэнээ нэрэ хүндэтэйгөөр дүүргэвэ. Зүгөөр ажал хэрэгтээ дуратай байһан хадаа, бүхы совет арадай үмэнэ уялгаа мэдэрдэг байһан хадаа тэдэнэр энэ түйлалта дээрээ тогтоогүй.

Ороной хлопок ургуулдаг зургаан республиканудай партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаанда би мүнөөдэр хабаадааб гэжэ хэлээ һэм. Энэ суглаан дээрэ Узбекистанай орондо «сагаан алта» үгэдэг бусад республиканудай түлөөлэгшэд өөһэдынгөө арга боломжонуудые үшөө дахин тооложо үзөө гэжэ хэлэлтэй. Тиигээд шэнэ, дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаба. Узбекистан 4 миллион 850 мянган тонно хлопок гүрэндөө худалдаха уялга абаба. Нүхэр Рашидов, Узбекистанай компартиин ЦК-гай гэшүүдэй, Верховно Соведэй депутадуудай, мүн республикын хүтэлбэрилхы бусад ажал ябуулагшадай энэ уялгые халуунаар дэмжэжэ байһандань би ехэ баяртайб. Туркмени — 945 мянган тонно, Таджикистан — 775 мянган тонно худалдаха. Бүри һаяхан Азербайджанай хуушанай хүтэлбэрилэгшэд хлопок ургуулхагүй гэһэн бодомжодо абтаһан байгаа бэлэй. Харин мүнөө Азербайджан энэ хэрэгые дээрэ үргэжэ, 450 мянган тонно худалдаха гэһэн һайн уялга абаба. Харин минии түрэл Казахстан 300 мянган тонно худалдахаар бэсэ уялгалаа. Тиихэдэ казахстанайхид 1 миллиардһаа бага бэшэ пүүд оооһо гүрэндөө үгэхэ гэһэн уялга абаа гэжэ һанаха хэрэгтэй! Мүн хүршэ Киргиз 200 мянган тонно үгэхэ гэһэн һайн уялга абаа. Нүхэдүүд, энэ ушар хадаа мүнөө жэл манай орон 7 миллион 520 мянган тонно гэхэ гү, али хэзээ хэзээнэйхиһээ ехэ хлопок абаха гэһэн удхатай юм. Манай партиин Центральна Комитет эдэ уялгануудыень амаршална. Эдэ тоонууд болбол партиин ЦК-гай пленумүүдэй шиидхэбэринүүдээр тодорхойлогдоһон, тиигээд партиин XXIII, XXIV съезднүүдэй шиидхэбэринүүдээр баталагдаһан, хүгжөөгдэһэн, партиин политикын аша үрээ үгэжэ байһанай үнэмшэсэтэй гэршэ мүн болоно. Энэнь юуб гэхэдэ, тогтууритай, хэлбэришэгүй ехэ болоджо байһан ургаса мүн болоно. Нүхэдүүд, энэ хадаа — гансал зүб хараа шугам, зүб политика гэжэ ажабайдал өөрөө батална. Совет ороной хлопок ургуулгын ажахы дэбжэнэ. Тэрэ хадаа найдамтай алхамаар урагшаа дабшана. Манай орон арадта үнэтэй сэнтэй тон шухала энэ түүхэй эд жэл бүри улам ехээр абажа байдаг болохо.

Узбекистанай, Туркмениин, Таджикистанай, Азербайджанай, Казахстанай, Киргизэй ажалшад — хлопок ургуулагшад абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхын тула бүхы хүсөөрөө оролдохо гэжэ найдажа байһанаа мэдүүлхыемни зүбшөөгыт. Манай хлопогой полинуудай ажалшадта нэрэ хүндэ, алдар соло!

Совет засагай жэлнүүдэй туршада Узбекистанай культурна ажабайдал үзэгдөөгүйгөөр һалбаран хүгжөө. Узбегэй һайн һайхан заншалтай урдын алдарта соёл культура социалис үг зоригоор, эрмэлзэлгээр баяжажа, хоёрдохи амяа абаа.

Үнинэй хуушан байдалай нэгэ ушарые мүнөөдэр һануулхада болохо шэнги. 1920 ондо, граждан дайнай болоджо байха үедэ, В. И. Ленинэй үүсхэлээр «эрдэмэй поезд» Москваһаа Ташкент эльгээгдэһэн юм. Ехэ бүлэг ород эрдэмтэд библиотекэ, лабораторинуудта хэрэглэгдэхэ прибор болон реактивуудые асарһан байгаа. Тэдэнэр эндэ, Ташкентдэ, Дунда Азидахи түрүүшын Университет байгуулгада туһалаа һэн. Мүнөө энэ университет бидэ бүгэдэндэ хүндэтэй, Владимир Ильич Ленинэй нэрэ зүүжэ ябадаг.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо совет Узбекистанай культура болон наука хэр ехэ алдарта зам гаталаа гээшэб. Энэ һайндэрэй үедэ танай эрдэмтэдэй — академигууд Владимир Петрович Щегловой, Владимир Иванович Поповой, Абида Садыковай, Сабир Юнусовай, уран зохёолшо Камиль Яшен ба поэтесса Зульфиин, композитор Мухтар Ашрафи ба кинорежиссер Камиль Ярматовай, СССР-эй арадай артистнууд Сары Ишантураевагай, Галина Загурскаягай, Шукур Бурхановай болон бусад олоной нэрэ обогуудые хүндэлэн нэрлэнэбди. Манай социалис наука болон соёл культурын эдэ элитэ ехэ түлөөлэгшэдэй зохёолнууд бүгэдэ арадай һайшаалаар хүреэлэгдэнэ.

Узбекистанай гүнзэгы, олон талын социальна түйлалтануудые сэгнэхэдээ, дарлалта дороһоо гараһан эхэнэрнүүд тухай хэлэнгүй гаража болохогүй. Болбосорол хүгжэлтын хэмжээн болбол общество дотор эхэнэрэй эзэлдэг байдалаар тодорхойлогдодог юм гэжэ социалис шэглэлэй эртэ урда сагай суртаалшадай нэтэн — Фурье тон зүбөөр тэмдэглээ һэн. Эндэ, зүүн зүгтэ, эхэнэр илангаа ехээр дарлагдадаг, эрхэ сүлөөгүй байһан гэжэ мэдээжэ. Мүнөө узбек эхэнэрнүүд коммунизм байгуулгада эдэбхитэйгээр хабаадана, тэдэнэй дундаһаа ажалай олон арбаад, зуутаад геройнууд, багшанар, врачнууд, элитэ ехэ эрдэмтэд, соёл культурын ажал ябуулагшад ургаа. Энээниие түйлай ехэ түйлалта гэжэ бидэнэр омог дүүрэнээр тэмдэглэнэбди.

Хүндэтэ манай эгэшэнэр, хани нүхэд, танай ажалай түлөө, үхибүүд тухай эхын оролдолгын түлөө, манай обществын ажабайдалда танай оруулдаг бүхы һайн һайхан, сэбэр сэхэ бүхы юумэнэй түлөө халуун баяр танда хүргэнэбди!

Нүхэдүүд! Мүнөө бүхы совет арад КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын тула оролдосо ехэтэйгээр хүдэлжэ байна. Түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи, шиидхэхы жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэһэнһээ 1974, 1975 онуудай түсэбүүдые дүүргэхэ бата бэхи эшэ үндэһэ байгуулха ябадал дулдыдана. Тиимэһээ манай түйлалтануудые — тиимэ түйлалтанууд бии, мүн бага бэшэ — тоолохо бэшэ, харин дутагдалнуудаа, дутуу дундануудаа, нэгэ үгөөр хэлэбэл, манай урагшаа дабшалтые али зэргээр һаатуулдаг бүхы юумые усадхалга дээрэ анхаралаа хандуулаа һаамнай, зүб болохо гэжэ һанагдана.

Энээнтэй дашарамдуулан, манай бүхы арадай ажахын амжалтатайгаар хүдэлхэ хэрэгтэ шууд сэхэ удха шанартай асуудал дээрэ тогтохыем зүбшөөгыт. Ажалдаа хандалга тухай, ажалай журам тухай асуудал би хараадаа абанаб.

Социализм — түүхын мэдэхэ бүхы ниитын байгуулалтаһаа эгээн һайн һайхан, эгээн демократическа ниитын байгуулалта мүн. Тэрэ хадаа бүхы материальна, оюун ухаанай баялигуудые хүнэй аша туһада, тэрэнэй хүгжэлтэдэ, тэрэнэй баян дэлгэр байдалда алба хэхээр үргэнөөр дэлгээнэ. Хүн тухай обществын, гүрэнэй зүгһөө анхарал оролдолго — энэ хадаа агууехэ социальна түйлалта мүн, энээгээр бидэнэр, совет хүнүүд омогорхохо ёһоороо омогорхонобди. Совет хүнүүдэй ажаһуудал һайжаруулга, соёл культурын хэмжээе саг үргэлжэ дээшэлүүлгэ — энэл даа XXIV съездын зохёоһон манай партиин политикын гол зорилгонь.

Энэ үг зорилгые түйлаха зүб зам — ажал, ажал, үшөө дахин ажал, өөрынгөө жаргалта байдал гараараа бүтээжэ байдаг совет хүнүүдэй зориг түгэлдэр, шадабаритай, һайнаар эмхидхэгдэһэн ажал мүн. Хүн — обществодо, общество — хүндэ. Социализмын үедэхи хүн ба обществын хоорондохи харилсаанай шэнжэнь иимэ юм. Ажаллаха уялга — энэ хадаа манай ажаһуудалай гол хуули, совет бүлэ бүхэнэй, совет хүн бүхэнэй баян дэлгэрээр ажаһууха үндэһэн шухала эрхэ нүхэсэл мүн.

Угаа дамжажа князь болон баронуудай бахархуу нэрэ зэргые абаһан хүнүүд, газар ехэтэй хомхой баяшуул — бай болон помещигүүд, хүнэй ажалые мүлжэжэ баяжаһан баяшуул — банкирнууд болон промышленнигууд — мүлжэлгэтэ общество иимэл хүнүүдые элитэ хүнүүд гэжэ тоолодог юм. Харин манай элитэ хүнүүд гэбэл, энэ хадаа ажалай түрүүшүүл, үйлэдбэриин новаторнууд, шадамар бэрхэ ажалшад — ямаршье газарта хүдэлдэгһөөнь дулдыдангүй, эдэниие алдар ехэтэй хүнүүд гэжэ тоолодог юм. Ажалай геройнуудта алдар соло ба нэрэ хүндэ, тэдэнэй түйлалтануудые хүсэхэ эрмэлзэл — энэ хадаа бидэ бүгэдэдэ юрын заншал болоһон совет байдалай гурим мүн.

Нүхэдүүд, манай орондо социализм байгуулгын эгээл түрүүшын үедэ профсоюзуудай съезд дээрэ үгэ хэлэхээ бэлдэжэ байхадаа, Владимир Ильич Ленин партиин дотоодын политикын гол зорилгые иигэжэ тайлбарилһан юм: «ажалай журам, ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэ, ажалай эмхидхэл, продуктнуудай тооие олошоруулга, нозог нобшо ба албан хойрог ябадалтай эрид шууд тэмсэл» (зохёолнуудай дүүрэн суглуулбари, 43-дахи боти, 402 хуудаһан). Эдэ бүгэдэ тушаа хэлэхэдээ, Ленинэй илалтын эшэ үндэһэ тэмдэглэһэн байна.

Мүнөөдэрэй эрхэ байдалаар абахада, нүхэдүүд, Ленинэй эдэ захяа заабаринууд өөрынгөө удха шанар ба хүсые үшөө алдаагүй гэжэ сэхэ хэлэхэдэ болоно. Хүдэлмэрие нягта наринаар, гуримтайгаар эмхидхэлгэдэ, ажалай журам шангаар табиха хэрэгтэ үшөө ехэ юумэнэй хэгдээгүй байһые обёорхогүйн аргагүй, тэдэниие хэхэ арга бии, хэхэ заатагүй шухала. Зарим предприяти, колхоз, совхозуудта, эмхи зургаануудта ажалай журам һула, ажал дээрээ дүүргэхэ уялгануудтаа хайша хэрэгээр хандадаг хүнүүдэй бии байһантай бидэнэр эбсэжэ байха эрхэгүйбди. Иимэ ябадалтай эрид шууд тэмсэл ябуулха хэрэгтэй. Бидэнэр ажалай нэрэ хүндые нангинаар абажа ябаха ёһотойбди, тэрэниие мартадаг хүнүүдтэ эгээл шанга эрилтэ табигдаха зэргэтэй. Партийна организацинууд, совет органууд, профсоюзууд болон комсомол энээн тухай саг үргэлжын анхарал хандуулжа байха ёһотой.

Бидэнэр, нүхэдүүд, ажалай журамда хабаатай асуудалнуудые саг үргэлжын анхарал доро барижа байха ёһотойбди, энэ тон шухала асуудалда хайша хэрэгээр хандаха ябадал гаргажа огто болохогүй. Түрүү техникээр хангагдаһан мүнөө үеын ниитын үйлэдбэридэ ажалай журамай удха шанар илангаяа ехэ болонхой. Миин байлгын сэн, ажал хэрэгтэ үнэн сэхэ бэшээр хандаха ба алдуу хэхэ ябадал мүнөө ондоо болоо. Хүрзэ барһан нэгэ хүнэй хахад час соо ажал хэнгүй миин байха барагтай хэрэг гээд хэлэхэдэ болохо, хүсэ ехэтэ экскаватор, комбайн, башенна кранда хүдэлдэг хүнэй хахад час соо миин байлга — түсгаар ондоо хэрэг болоно. Тэдэ хоорондоо түсгаар ондоо илгаатай.

Ажалай капиталис журам, хэнэйшье мэдэһээр, ажалгүй болохоһоо, социальна эрхэ сүлөөгүй байдалһаа айдаг ябадалаар сахигдана. Бидэнэр иимэ ябадалтай үни хада хахасанхайбди. Манай хүсэл эрмэлзэл — ажал хэрэгтээ эзэн ёһоор хандаха, зохёон байгуулгада зоригжуулан, ажалшадай эдэбхи үүсхэл үргэн далайсатайгаар бадараадаг үнэн сэдьхэлэй журам болоно. Гэхэтэй хамта, жаяг журамые бэхижүүлгэдэ ажалай эрхэ байдалай өөрөө туһалдаг байхын тула анхарал табиха хэрэгтэй. Энэ хадаа түсэблэлгэ, хүтэлбэрилгэ, ажалай эмхидхэл эрид шууд һайжаруулха эрилтэ табина. Жаяг журам шангадхаха, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ туһа болохо материальна ба моральна урмашуулгын гуримуудые хүгжөөхэ ба шэнэдхэн һайжаруулха, ажалда үнэн сэхээр ба зохёохы ёһоор хандадаг болохо талаар үзэл бодолой политическэ хүдэлмэри саг үргэлжэ ябуулха хэрэгтэй. Ажал хэдэггүй, голодоһо гаргадаг хорото этэгээдүүдтэ, архишад болон ажалай журам эбдэгшэдтэ эсэргүүгээр хэгдэһэн ойлгуулламжын хүдэлмэриин нүлөөлөөгүй һаань, эрид шанга хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй. Тиимэ хэмжээн зүб, энэ хадаа манай обществын, манай бүхы арадай аша туһын хэрэгээр дурадхагдана гээшэ. Энээниие үнэн сэхэ бүхы ажалшад һайшаан дэмжэхэ байха.

Эндэ, нүхэдүүд, эдэ зорилгонуудые шиидхэлгэдэ шухала үүргэ дүүргэдэг ажалай коллективэй удха шанар тухай хэлэнгүй байхын аргагүй. Хүнэй үдэр бүри ажаллажа байдаг коллективэй һанал бодол, коллективэй нүлөө, олонхи ушарта ямаршье тусхай тогтоолһоо ехэ юумэ хэжэ болодог.

Табан жэлэй хоёрдохи хахадта түрүүшын хоёр хахад жэлэйхиһээ һурагтүй ехэ хэмжээнэй ажал хэхэ болонобди. Эндэ ажалай журам һайжаруулга капитальна һомололго эридэтгүй, ашаяа ехээр аад, түргөөр харюулдаг, ниитын баялигые арьбадхадаг арга боломжо мүн. Нүхэдүүд! Партиин XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ совет арадай түйлаһан ехэ амжалтануудаар Узбекистанай ажалшад бүхы оронтоёо хамта омогорхон баясажа байна. Манай холбоон экономическа, культурна, социальна талаараашье нэгэ, бүхэли организм мэтэ хүгжэнэ, тиихэдэ совет арадуудай хани нүхэсэл, харилсаа холбоон ба харилсан туһалсалга манай ороной ниитэ хүгжэлтын хүсэн түгэс үйлэ хэрэг болонхой.

Совет гүрэнэй хүсэ шадалые бэхижүүлгэдэ, манай ороной бүхы республиканууд, бүхы наци ба үндэһэтэнай нэгэдэл болон ахадүүгэй хани нүхэсэлые бэхижүүлгэдэ Узбекистанай саашадаа оруулха хубитаяа бүри ехээр арьбадхаха байһанда ехээр этигэжэ байһанаа мэдүүлхыемни зүбшөөгыт.

Советскэ Союзай ба бүхы социалис хани нүхэсэлэй хүсэ шадал болон уласхоорондын нүлөөгэй ургаһанай ашаар, манай гадаадын эдэбхитэй политикын эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй ажал ябуулгын ашаар шахардуу байдалые һуларуулха хэрэг урагшаа дабшажа, арадуудай аюулгүй байдал бэхижээ гээд, мүнөө хэлэхэдэ болоно. Эдэ бүгэдын ашаар коммунизм ба социализм байгуулгада, арадуудай социальна хүгжэлтын түлөө тэмсэл ябуулгада уласхоорондын таатай зохид эрхэ байдал бии болоо. Энэ ушар амгалан, зохёон байгуулхы зорилгонуудые шиидхэлгэ дээрэ бүри ехээр анхарал табиха арга бидэндэ олгоно.

Бидэнэр бата бэхи эб найрамдалай түлөөбди. Энэ хадаа гүрэнүүдэй хоорондохи арсалдаата асуудалнуудые шиидхэхэ зэбсэг байһан дайнһаа юрэ арсаха арга олгоно бэшэ, мүн тэдэнэй хоорондо үтээ ойлголсохо ба бэе бэедээ этигэл найдабаритай болохо, адли тэгшэ ба алишье таладаа ашатай туһатай байлгын үндэһэ һуури дээрэ харилсаа холбоо хүгжөөхэ арга олгоно.

Имагтал иимэ хараа бодолтойгоор бидэнэр Советскэ Союзтай, капиталис гүрэнүүдтэй, тэрэ тоодо США, Франци, ФРГ, Япон гэхэ мэтын томо оронуудтай харилсаагаа хүгжөөхэ хэрэгтэ ханданабди. Жэшээнь, Холбоото Штадуудтай манай харилсаанууд тухай хэлэхэ болоо һаа, дэлхэй дээрэхи уласхоорондын оршон байдалые үндэһөөрнь хубилгаха ниитэ хэрэгэй таһаршагүй нэгэ хубине һайжаруулга гэжэ бидэнэр тоолонобди. Энэ хуби тон шухала, теэд энэ хоёр гүрэнэй уласхоорондын хэрэгүүдтэ ямар нэгэ «онсо» эрхэтэйнүүд байһан дээрэһээ гэхэ гү, али дэлхэйн хуби заяа хамта шиидхэхые оролдоһон ябадал бэшэ. Тиимэ буруу һанамжа Советскэ Союзай политикада, манай бүхы һанал бодолой шэнжэ шанарта, мүн уласхоорондын байдалдахи бодото үйлэ хэрэгүүдэй ябасада огто таарагүй. Энэ хэрэгэй үг зорилго ондоо. Советскэ Союз ба США хоёрой сэрэгэй, экономическа ба научно-техническэ хүсэ шадал, тэдэнэй хоорондохи харилсаануудай байдал уласхоорондын оршон байдалда бүхыдэнь бодотоор, илангаяа дайн сэрэг ба амгалан байдалай асуудалнуудта сэхэ нүлөөлнэ.

Һүүлэй үедэ Советскэ Союз капиталис хэдэ-хэдэн гүрэнүүдтэй үсөөн бэшэ шухала договор ба ехэ хэлсээнүүдые баталһан байна. Эдэ бүхы хэлсээнүүд аша туһатай нэгэ хэрэгтэ — шахардуу байдалые һуларуулгада, эб найрамдал ба амгалан ёһоной харилсаа хүгжөөлгэдэ зориюулагданхай гэжэ ямаршье нюуса далдагүйгөөр бидэнэр хэлэхэ байнабди. Үнэн дээрээ Советскэ Союз ба Франциин, Советскэ Союз ба Холбоото Штадуудай амгалан ёһоной харилсаануудай гуримууд тухай хэлсээ хэжэ байхада гү, али Европын агаарые олон жэлдэ бузарлажа байһан олон асуудалнуудые гуримшуулха договор Германиин Федеративна Республикатай бидэнэй баталжа байхада, шахардуу байдалые һуларуулха ябадал хүсэ шадалаа нэмэжэ байна бэшэ аал? Эгээл хүсэ ехэтэй, эгээл аюултай буу зэбсэгүүдые бүтээлгэ хизаарлаха тухай гү, али ядерна дайе зайсуулха тухай Советскэ Союзай Америкын Холбоото Штадуудтай баталһан хэлсээнүүд дэлхэй дээрэ амгалан байдал тогтоохо хэрэгтэ аша туһа асархагүй байна аал? Харюунь өөрөө ойлгосотой гээд би һананаб.

Зүгөөр, бии байһан арсалдаата асуудалнуудые эсэстэнь хүрэтэр, юрэ хэлэбэл, хэтэ мүнхэдэнь шиидхэжэ шадахагүй байһан дээрэһээ баталагдаһан договорнууд хангалтагүй байха шэнгээр хэлэһэн үгэнүүдые заримдаа дуулажа болоно. Хэрбээ нэгэ доро бүгэдэ ниитээрээ буу зэбсэг гүйсэд хуряаха, ядерна буу зэбсэг хорихо ба үты хэхэ тухай, сэрэгэй бүхы бүлэгүүдые тараан табиха тухай хэлсээ баталаа һаа, дэлхэйн политикада бодото алхам хэгдэхэ һэн. Мүнөө хэгдэжэ байһан эдэ бүгэдэ — түйлагдаха хэрэгтэй хахадынь гэхэ мэтээр.

Иимэ хараа бодолой дэншье гэнэн хонгор байһанаар гайхаха хэрэгтэй. Ядерна буу зэбсэгүүдэй ба сэрэгэй бүлэгүүдэй асуудалнуудые оруулалсан, буу зэбсэг бүтээлгэ бүгэдэ ниитээрээ гүйсэд хорихо ябадалые түйлаа һаа, һайн лэ һааб даа. Эдэ зорилгонуудые шиидхэхын түлөө Советскэ Союз үниинһөө хойшо удаа дараагаар оролдоно. Теэд бидэнтэй хэлсээ хэдэг баруун гүрэнүүдэй мүнөө хүрэтэр тиимэ шиидхэбэридэ бэлэн болоогүй байһаниинь гэмшэлтэй. Тиигээд юушье хэнгүй, тэнгэриһээ юумэнэй буужа ерээд, манай гарта орохыень хүлеэжэ һууха гээшэ гүбди? Үгы даа, «хээл һаа — дууһыень, үгыл һаа — үгы» гэһэн ёһо гурим уласхоорондын политикада яашье таарахагүй байна. Энэ ушарта бии байһан элдэб арга боломжо хэрэглэн, саг үргэлжэ урагшаа дабшахые оролдохо хэрэгтэй.

Юушье хэнгүй байгаад, багаханааршье һаа, урагшаа дабшаха алхам хэхэ арга боломжые хэн алданаб, тэрэ эб

найрамдалай хэрэгтэ хол
дол ушаруулна гээшэ.
«...Шадаал һаа юрэнхы
дүүлгэнүүдые, бахархал
найдуулгануудые, һайр
үгэнүүдые багаар хэлэх
тиигээд амгалан байд
бодотоор абаашаха эгээ
эли тодо шиидхэбэри болох
хэмжээнүүдые шадаал һаа
ехээр бэелүүлхэ...» гэһэн Л
нинэй заабаринуудаар манай
парти, манай орон хүтэлб
рилэгдэнэ. (Зохёолнууд
дүүрэн суглуулбари, 45-дахи
боти, 241-дэхи хуудаһан).
Һүүлэй үедэ хэгдэһэн юу
мэн дэлхэй дээрэхи байдал
да һайшаалтай үрэ дүн
дые үгэжэ байна. Тусхайла
хэлэбэл, амгалан ёһоор
гэ оршон ажаһууха ленинск
ёһо гуримууд хадаа эконо
мическа харилсаа холбоо
гэдхалгын найдамтай арга
зам байһыень капиталис
рим оронуудтай манай ха
рилсаа холбооной дүй дүр
шэл гэршэлэн харуу
Экономическа талаар е
удаан сагай хэлсээнүүд ор
нуудай хоорондохи амгал
ёһоной харилсаануудые
хижүүлжэ үгэнэ. Хэрбэ
алишье таладаа ашатай ту
һатай, бүгэдэнөөр мэдэр
дэһэн адли тэгшэ, дорож
тоһоо сүлөө харилсаа хо
боо баримта болгоо һаа, эн
талаар саашанхи хүгжэлт
гүйсэд түйлагдаха гэжэ б
дэнэр тоолонобди.
Амгалан ёһоор зэргэ о
шон ажаһууха гол ёһону
бүхы түбинүүд дээрэхи ул
хоорондын байдалда эб
шэгүй гурим болохын т
Советскэ Союз хэзээд
оролдодог байһан, оролд
шье.
Ази тухай нэгэтэ б
тэрэ тоодо һаяхан на
хэлэхэ ушар гараа һэн. Э
дэхи бодото байдал Е
пынхидол адляар шиидх
риин замда гаража шада
байһан шэнгээр даб д
харагдажа магад. Гэбэ
Азиие аалихан эрьелд
эхилээд, һүүлээрнь эрь
яаха аргагүй түргэн хү
дэнь оруулдаг айхабтар
мо мөөртэй жэшэхэдэ бо
Азидахи байдал аалиха
шье һаа һайжаржа ба
Эб найрамдалай ба хүг
тын аша туһада эндэхи
далай байн байтараа у
һайжарха байһанда
этигэнэбди.
Эб найрамдалай, арадуу
бэеэ даанхай ба дуд
ги бэшэ байдалай түлөө
сэдэг социалис орон
дурадхадаг политика Е
подохидол адли эндэшье
үүргэ дүүргэжэ шадаха
Ази түбидэ амгалан бай
ба уласхоорондын хари
холбоо хүгжөөхэ хэрэгтэ С
ветскэ Союз, Монголой А
дай Республика, Вьетнам
Демократическа Республи
Корейн Арадай Демокра
ческа Республика хубит
ехээр оруулна.
Азиин хуби заяанай т
тонижолгодо Индиин
үүргэ дүүргэхэ байһан
арсалтагүй. Энэ оронто
дэнэр эб найрамдал, хани
хэсэл ба харилсаа холб
тухай договор батал
бди. Тэрэ договорые ул
сагай һайн һайхан, хани
хэсэлтэ харилсаануудай
дамтай үндэһэ һуури
бидэнэр харанабди. Дэлх
бүхы политикада Инди
тэ олон дурадхал оруу
тэрэнэй үүргын улам
шэлхэ байһанда бид
этигэнэбди. Совет-индии
ни нүхэсэл жэл ерэхэ б
бэхижэнэ, ерээдүйдэ
раа шэглэлэй манай оро
дай арадуудай ба бүхы
хэйн аша туһада шэнэ
муудаар алдаршаха ба
да ямаршье һэжэг тү
гүй.
Манай хүршэ Афган
тай үнинэй, таби гара
лэ'й харилсаануудай
һайхан заншалай гүйсэд
хигдажа байһан ба эртэ
сагай тус ороной мүнөө
луу республика

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта).

А. Н. КОСЫГИН БЕЛГРАДТА ЕРЭБЭ

БЕЛГРАД. (ТАСС-ай тусхай корр.). КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин СФРЮ-гэй Союзна Гүйсэдхэхэ вечэй Түрүүлэгшэ Д. Биедичэй уряалаар хани ёһоной албанай хэрэгээр сентябриин 24-дэ Югославиин нииислэл хотодо ерэбэ.

СССР-эй, СФРЮ-гэй гүрэнэй тугуудаар Сурчиндахи аэродром шэмэглэгдэнхэй. Д. Биедич, СКЮ-гэй Президиумэй гүйсэдхэхэ бюрогой гэшүүн К. Глигоров, СФРЮ-гэй Президиумэй гэшүүд В. Мичнович, Д. Видич, Сербиин Гүйсэдхэхэ вечэй Түрүүлэгшэ М. Боянич, арадай оборонын хэрэгүүдые эрхилдэг союзна секретарь армиин генерал Н. Любичич болон бусад тусхай тушаалтад Совет правительствын толгойлогшые угтахаяа аэропортдо ерэһэн байна.

СССР-һээ СФРЮ-дэ байдаг элшэн сайд В. И. Степаков, совет посольствын хүдэлмэрилэгшэд, харин оронуудай дипломатическа түлөөлэлгэтэ эмхинүүдэй толгойлогшонор угтагшадай дунда байлсаа.

А. Н. Косыгин Д. Биедичтэй хани халуунаар мэндэшэлэлдэнэ. Үхибүүд СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэдэ баглаа сэсэгүүдые барина. Оркестр Советскэ Союзай ба Югославиин Гүрэнэй гимннүүдые гүйсэдхэнэ. А. Н. Косыгин, Д. Биедич хүндэлэлэй харуулай урдуур ябажа, сэрэгшэдтэй мэндэшэлэлдэнэ.

А. Н. Косыгин, Д. Биедич машинада һуужа, совет айлшанай байра тээшэ шэглэн ошобо. Югославиин нииислэл хотын хүн зон үйлсэ тудамжануудтаа гаража, хүндэтэ айлшанаа халуунаар амаршалаа.

Тэрээнтэй хамта ябаһан совет тусхай тушаалтад А. Н. Косыгинтай хамта Белградта ерэһэн байна.

ВЕНОГУУДЫЕ ТАБИБА

БЕЛГРАД. (ТАСС-ай тусхай корр.). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин Мэдэгдээгүй солдадай хүүр дээрэ венок табиба. СФРЮ-гэй Союзна Гүйсэдхэхэ вечэй Түрүүлэгшэ Д. Биедич болон бусад тусхай тушаалтад А. Н. Косыгинтай хамта ябаһан байна. Памятнигай дэргэдэ хүндэлэлэй харуул жагсаагдаһан, СССР-эй ба СФРЮ-гэй Гүрэнэй гимнүүд гүйсэдхэгдэһэн байгаа. А. Н. Косыгин хүндэтэ айлшадай дэбтэртэ иигэжэ бэшэбэ: «Югославиин сүлөөтэ ба бэеэ дааһан байдалай түлөө ами наһаа үгэһэн баатарнуудта алдар соло».

Удаань 1964 оной октябрь һарада эндэ гэнтын аюулда орожо, наһа бараһан совет сэрэгэй начальнигуудта бодхоогдоһон памятнигай дэргэдэ венок табиба.

Югославиин нииислэл хотые сүлөөлхын түлөө байлдаануудта унаһан совет, югослав сэрэгшэдэй хүдөөлүүлэгдэһэн, Белградые сүлөөлэгшэдтэ бодхоогдоһон хүшөө-хүүр тээшэ машинанууд һубарилдан ошоно.

Венок табиһанайнтаа һүүлээр А. Н. Косыгин хүндэтэ айлшадай дэбтэртэ иигэжэ бэшэбэ: «Зуун жэлнүүд үнгэрхэ, тиихэдэньшье фашизмда эсэргүү хамтын байлдаанда баатарай үхэлөөр унаһан совет, югослав геройсэрэгшэдэй баатаршалта арадай зүрхэ сэдьхэлдэ дурасхаал болон хэтэдээ үлэхэл».

БЕЛГРАДТАХИ ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД

БЕЛГРАД. (ТАСС-ай тусхай корр.). КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинай, СФРЮ-гэй Союзна Гүйсэдхэхэ вечэй Түрүүлэгшэ Д. Биедичэй хоорондын хөөрэлдөөнүүд сентябриин 24-дэ эндэ Союзна Гүйсэдхэхэ вечэй байшанда эхилбэ.

Совет талаһаа — СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо Н. Н. Родионов, гадаадын экономическа харилсаа холбооной талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо И. В. Архипов, СССР-эй Госпланай түрүүлэгшын орлогшо Н. Н. Иноземцев, СССР-һээ СФРЮ-дэ байдаг элшэн сайд В. И. Степаков болон бусад тушаалтад;

Югославиин талаһаа — Союзна Гүйсэдхэхэ вечэй Түрүүлэгшын орлогшо Я. Сироткович, Союзна Гүйсэдхэхэ вечэй гэшүүн, гадаадын худалдаа наймаа эрхилдэг союзна секретарь Э. Людвигер, Союзна Гүйсэдхэхэ вечэй гэшүүн М. Бировлев, гадаадын хэрэгүүдэй талаар союзна секретариин орлогшо Р. Диздаревич, СФРЮ-һээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд М. Пешич, информациин асуудалнуудаар Союзна Гүйсэдхэхэ вечэй секретарь Л. Будимовский, Союзна Гүйсэдхэхэ вечэй секретариин орлогшо Б. Микашинович, ниитын түсэблэлгэ эрхилхэ союзна управлениин директор В. Лончар, гадаадын хэрэгүүдэй талаар союзна секретариадай политическэ таһагые даагша Т. Липковски гэгшэд хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадаа.

Хоёр талые һонирхуулдаг уласхоорондын гол шухала асуудалнууд хөөрэлдөөнүүдэй үедэ зүбшэлэгдэһэн байна. Хоёр ороной экономико хүгжөөлтын, совет-югослав харилсаа холбооной, тэрэниие саашадань хүгжөөлгын асуудалнуудаар һанамжануудаа мэдэлсэбэ.

А. Н. КОСЫГИНАЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ УУЛЗАЛГА БОЛОО

БЕЛГРАД. (ТАСС-ай тусхай корр.). КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинай хүндэлэлдэ СФРЮ-гэй Союзна Гүйсэдхэхэ вечэй Түрүүлэгшэ Д. Биедич сентябриин 24-эй үдэшэ уулзалга хэбэ.

А. Н. КОСЫГИНАЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ ОБЕД ЭМХИДХЭГДЭБЭ

БЕЛГРАД. (ТАСС-ай тусхай корр.). Хани ёһоной албанай хэрэгээр эндэ ерээд байһан СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинай хүндэлэлдэ СФРЮ-гэй Союзна Гүйсэдхэхэ вечэй Түрүүлэгшэ Д. Биедич обед эмхидхэбэ.

Югославиин талаһаа — СКЮ-гэй Президиумэй гүйсэдхэхэ бюрогой секретарь С. Доланц, СКЮ-гэй Президиумэй гүйсэдхэхэ бюрогой гэшүүн К. Глигоров, Федерациин Соведэй гэшүүн, СКЮ-гэй Президиумэй гэшүүн П. Стамболич, СФРЮ-гэй Президиумэй гэшүүд В. Мичунович, Д. Видич, Югославиин Ажалша арадай социалис холбооной Союзна конференциин түрүүлэгшэ В. Милатович, Союзна скупщинын түрүүлэгшын орлогшо П. Дапчевич, Союзна скупщинын Национальностьнуудай вечэй Түрүүлэгшэ М. Шпиляк, Федерациин Соведэй гэшүүн И. Веселинов, Союзна Гүйсэдхэхэ вечэй Түрүүлэгшын орлогшо Я. Сироткович, Сербиин Гүйсэдхэхэ вечэй Түрүүлэгшэ М. Боянич, арадай
ронын хэрэгүүдые эр
союзна секретарь а
генерал Н. Любичич,
градай городской ск
нын түрүүлэгшэ Б.
олониитын түлөөл
эрдэм наукын ба со
ажал ябуулагшад.

Совет талаһаа — КПСС
ЦК-гай гэшүүн, СС
гадаадын хэрэгүүдэй
стрэй орлогшо Н. Н. Р
нов, гадаадын эконом
харилсаа холбооной т
СССР-эй Министр
Соведэй гүрэнэй ком
түрүүлэгшын
орлогшо И. В. Ар
СССР-эй Госпланай
лэгшын орлогшо Н. Н.
земцев болон А. Н.
гинтай хамта Белград
һэн бусад тушаалта
тэ хабаадаа. СС
СФРЮ-дэ байдаг
сайд В. И. Степаков
дай дунда байлсаа.

Хани халуун орш
далда үнгэрһэн обед
Д. Биедич, А. Н. Ко
үгэ хэлэбэ.

ЗОРЮУЛАГДАҺАН ШЭН ГАБЬЯАТА АЖАЛ

Нүхэр Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ хэлэһэн үгэ

(Түгэсхэл. Эхинийнь 1-дэхи, 2-дохи нюурта).

...ондо баясажа байһанаа бидэнэр мэдүүлнэбди. Бидэнэр энэ ороной национальна ба социальна хүгжэлтын замаар дабшалгадаа амжалта түйлахыень хүсэнэбди.

Японой премьер-министр господин Танака албанай хэрэгээр ойрын сагта Москва ерэхэнь. Хоёр талаһаа һайн хүсэлэн гаргаад, бэе бэеынгээ аша туһын хэрэгые хоёр талаһаа ойлголсон хүндэлхые оролдоод байбал, бидэнэй һанамжын ёһоор, энэ уулзалга манай оронуудай хоорондохи харилсаануудай шэнэ хүгжэлтэдэ дабшасын тон шухала эхин болоно шаха байна. Энэ хадаа бүхы дэлхэй дээрэхи политическэ байдалые улам һайжаруулһан хэрэг болохо бшуу. Бидэнэй имагтал тиимэ хараа бодолой түлөө байһамнай мэдээжэ.

Ниитын элдэб байгуулалтатай гүрэнүүдэй амгалан ёһоор зэргэ оршон ажаһууха түримүүдые аршалан хамгаалхадаа, бидэнэр тиимэ ёһо түримүүдые хэрэглэхэ ябадал «шэлэн абаха» шэнжэгүй байха ёһотой гэһэн һанал баримталнабди. Тэдэ ёһо түримүүд бүхы гүрэнүүдтэ, ехэшье, мүн багашье гүрэнүүдтэ адли байха ёһотой.

Дэлхэйн политикын нэгэ хэдэн ехэ гүрэнүүдэй монополи байхаяа болижо, тэрэнэй ондо олон оронуудай улам эдэбхитэйгээр хабаададаг болоһон ушарые бидэнэр тон шухала хэрэг гэжэ тоолонобди.

Сэрэгэй ямаршье бүлэглэлдэ ородоггүй оронуудай һаяхан Алжирта болоһон дүүрэһэн конференци энээниие үшөө дахин элирхэйлэн гэршэлбэ.

Дэлхэйн элдэб нютагуудта байдаг, хоорондоо тон ехэ илгаатай, ехэшье, багашье, хүшанайшье, һаяыншье гүрэнүүд энэ конференцидэ хабаадаһан байгаа — тус конференци хабаадагшадайнгаа тоогоор эгээн лэ ехэ конференцинүүдэй нэгэн байгаа. Тиин эдэнэр булталаа империализмда эсэргүүгээр, элдэб янзын колониализмда, расизмда эсэргүүгээр, сүлөөтэ ба бэеэ даагаа байдалай, эб найрамдалай түлөө шууд сэхээр ...сэхэ шухала гэһэн ниитэ тобшолол хэбэ. Иимэ хараа бодолой, тэрэниие залан сэрэгээр бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгэй дэлхэй дээрэ сэрэгэй ямаршье бүлэглэлдэ ородоггүй гүрэнүүдэй нүлөөе саашадань үргэдхэхэ арга олгохо байһаниинь дамжаггүй. Алжирта хараалагдаан абтаһан империализмда эсэргүү программые бидэ өөһэдынгөө талаһаа хүндэлнэбди, тэрэниие бэелүүлхэдэ сэрэгэй ямаршье бүлэглэлдэ ородоггүй оронуудай хүдэлөөндэ хабаадагшадта амжалта түйлахыень хүсэнэбди.

Уласхоорондын харилсаанай хүгжэлтэдэ гүрэн бүхэнэй үүргэ энэ гүрэнэй бэелүүлдэг политикаар нэн түрүүлэн тодорхойлогдодог гээшэ. Дэлхэйн үйлэ хэрэгүүдтэ энэ тэрэ ороной нэрэ хүндэ, нүлөөн эгээл энээнһээ нилээд дулдыдадаг байна. Ондоогоор хэлэхэдэ, политическэ илгаа ехэ ба бага оронуудай хоорондуур бэшэ, харин эб найрамдалай ба дэбжэлтын политикые ээрхэг түримхэй, хархис хүсэнүүдэй политикаһаа илгаһан хараа шэглэл дээгүүр үнгэрдэг юм.

Эб найрамдал бэхижүүлхын түлөө, уласхоорондын оршом соо адли тэгшэ эрхэтэйгээр харилсаа холбоо байгуулхын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэдэг, тиихэдээ саг зуурын юумые, үндэһэ яһанай хара бодолые хүтэлбэри болгодоггүй, харин уласхоорондын аюулгүй байдал хамтаараа бэхижүүлхын аша туһада өөһэдынгөө ухаан бодолоор хүтэлбэрилэгдэдэг оронуудай үүргэ, удха шанар дээшэлнэ. Тиин уласхоорондын байдалда болоһон шэнэ түйлалтануудта эсэргүү политика бэелүүлдэг оронуудай бии байһаниинь халагламаар. Иимэ политикын эдэнэй нэрэ хүндэ дээшэлүүлдэггүй байһаниинь ойлгосотой, харин уласхоорондын үйлэ хэрэгүүдтэ эдэнэй үүргэ хууһамаг шэнжэтэй.

Иимэ гүрэнэй — Хитадай Арадай Республикын гадаадын политикада энэнь сэхэ хабаатай гэжэ баталжа болоно. Энэ гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэд уласхоорондын шахардуу байдал һулаарууулгада, эб найрамдал, аюулгүй байдал бэхижүүлгэдэ, илангаяа Европодохи, Азидахи гүрэнүүдэй хоорондо амгалан тайбан харилсаа холбоо хүгжөөлгэдэ эсэргүүгээр урдынхяараа эдэбхитэй ябуулга хэнэ.

Пекиндэ һаяхан Хитадай компартиин X съездын болоһониинь мэдээжэ. Энэ съездын удха шанар тухай түгэсхэхы али нэгэн тобшолол хэхэнь эртэ байжа болохо. Юуб гэхэдэ, энэ съезд ехэ нюусаар болоһон, съездын хүдэлмэри тухай бүхы мэдээсэл бидэндэ мүнөө хүсэд мэдээжэ бэшэ. Гэбэшье, нэгэ талаар ямаршье хубилалта болоогүй гэбэл: Совет орондо эсэргүү хара шоротой хараа шугамаа Пекинэй хүтэлбэрилэгшэд урдынхидаал адляар үргэлжэлүүлнэ, уласхоорондын түгшүүрилтэ байдал һулааруулгада эсэргүүсэнэ. Энэнь тон бодолгүй ябадал. Хитад тушаа Советскэ Союзай али нэгэн ээрхэг түримхэй һэдэлгэтэй байһан тухай, тиихэдээ «Хитадые һоробхилон эдихэ» һэдэлгэтэй байһан тухай хардалга Пекинһээ хэгдэжэ үргэлжэлһөөр. Иимэ худал хуурмаг хардалгань бүхы дэлхэйдэ үнинэй эли юм. «Үлүүсэ ехэ хүсэтэй хоёр орон» тухай хуурмаг шашалдаан дэлгэрнэ, манай орон, манай социалис общество тушаа ухаа муутай хардалга хэгдэнэ, энээнэй хуурмаг байһаниинь бүхы хүнүүдтэ мэдээжэ.

Иимэ хараа шугамаа ямар зорилготойгоор үргэлжэлүүлхэ гэжэ тоолодог байһаниинь тэдээндэ өөһэдтэнь мэдээжэ юм ааб даа. Эндэ дотоодын али нэгэн шалтагаан гү, али үгы «аюулые» бии болгоод, оронойнгоо хүн зониие айлгаха гэһэн бодол али нэгэн үүргэ дүүргэжэ магад. Иимэ хараа бодол бусад оронуудай үмэнэ Хитадта нэрэ хүндэшье, этигэлшье олгоногүй, харин эб найрамдалай, социализмын, арадуудай сүлөөрэлгын тэмсэлэй ниитэ аша туһын зүгһөө иимэ хараа бодол гэмшэлтэй, хоротой юм гэжэ эли.

Гэхэ зуура съезд дээрэ Чжоу Энь-лайн хэһэн элидхэл дотор Пекинэй хүтэлбэрилэгшэд марксизмда харша, ленинскэ хараа шугамда харша байһанаа баталаа, манай орон тушаа аманда багташагүй хараал шэрээл, хардалга гүрдэлгэ гаргаһанаа баталаа, тиигээд тэрээн соонь ингэжэ хэлэгдэнэ: «Үндэһэн шухала асуудалнуудаар Хитад ба Советскэ Союз хоёрой хоорондохи арсалдаанууд амгалан ёһоор зэргэ оршолгын табан гол ёһоной үндэһөөр хоёр оронуудай харилсаануудые гуримшуулгада һаад хэхэ ёһогүй. Хитад ба Советскэ Союз хоёрой хоорондохи хилын асуудалнууд хэлсээнэй ёһоор, ямаршье заналтагүй эрхэ байдалда амгалан ёһоор шиидхэгдэхэ ёһотой».

Энээн тушаа юу хэлэлтэйб? Хитадай талаһаа хэгдэһэн энэ мэдүүлгэ өөрөө бодомжотой шэнги. Советскэ Союз, манай Коммунис парти Хитадтай харилсаагаа гуримшуулхын тула хэлбэришэгүйгөөр, шууд сэхээр оролдодог байна, тэрээнһээ байтагай совет-хитад хани барисаае һэргээхын түлөө оролдодог байна. Энэ ушар хадаа, манай гүнзэгы бодомжоор, советшье, хитадшье арадуудай аша туһада, бүхы дэлхэйн эб найрамдалай, социализмын, дэбжэлтын хэрэгэй үргэн ехэ аша туһада харюусаха байгаа. Советскэ Союз КНР-тэ хилын ямар нэгэн эрилтэ табидаггүй, тиигээд бэеэ даанхай байдалай, адли тэгшэ эрхын, дотоодын хэрэгтэ хамааралсахагүй гол ёһонуудһаа үндэһэлжэ, тэрэнтэй харилсаагаа тогтоохо юм.

Хэрбээ социалис гүрэнүүдтэй харилсаа байгуулхадаа, бүри ехэ зорилго дүүргэхэ аргагүй гэжэ Пекинэй тоолодог һаань, харин мүнөө дээрээ амгалан ёһоор зэргэ оршолгын гол ёһонуудые үндэһэ болгон, КНР-тэй харилсаагаа хүгжөөхөөр бэлэн байһанаа бидэнэр мэдүүлээ һэмди. Советскэ Союз нигэжэ бэлэн байһанаа соносхоһоо гадна, тэрэниие таарамжатай, тодорхой хэлэн дээрэ гаргажа, хүсэ хэрэглэхэгүй тухай, хилын асуудалнуудые гуримшуулха тухай, олон талын харилсаануудые бэе бэедээ туһатайгаар һайжаруулха тухай дурадхал оруулна.

Нүхэдүүд, КНР-тэй харилсаа хүгжөөхэ асуудалаар Советскэ Союзай һайн хүсэл эрмэлзэлтэй, энээндэ таарамжатайгаар хандадаг байһаниие үнэмшэстэйгөөр харуулһан үшөө нэгэ алхам хэхэ гэжэ бидэнэр һаяхан шиидэбди гэжэ танда мэдээсэхэ байнаб. Энэ жэлэй июниин тэн багаар КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, Советскэ правительство СССР ба КНР-эй хоорондо бэе бэедээ добтолхогүй тухай договор батална Хитадай хүтэлбэридэ тусхайта дурадхаа һэн. Газар дээрэ, уһан дээрэ, агаарта буу зэбсэг хэрэглэжэ, бэе бэедээ добтолхогүй, тэрэшэлэн али нэгэн добтолгоор занахагүй тухай уялга тэрэ договор дотор бэшэгдэхэ байгаа.

Энэ дурадхалда Хитадай тала ямараар хандаа гээшэб? Хитадай хүтэлбэри Хитадта тудаһан «совет аюул» тушаа бүхы дэлхэй дээрэ шашаха зуураа, Советскэ Союзай энэ тон тодорхой дурадхалда харюу үгэхэ арга олоогүй.

Зэргэ оршон байлгын гол ёһонуудай үндэһөөр харилсаануудаа гуримшуулха тухай үгэнүүд һайн лэ юм аабза, зүгөөр тодорхой хэрэг шиидхэхы удха шанартай ха юм. Теэд ондоо ороние хардаха ябадал, тэрэнэй дотоодын хэрэгтэ хамааралсаха һэдэлгэ тиимэ хэрэг боложо шадахагүй байна. Амгалан ёһоор зэргэ оршон байлгын үндэһэ һуурие бидэнэр тингэжэ ойлгодоггүйбди. Хэрбээ КПК-гай X съезд дээрэ хэлэгдэһэн харилсаануудые гуримшуулха тухай үгэнүүд али нэгэн шухала удха шанартай байгаа гээшэ һаа, мүн хооһон пропаганда гү, али үгөөр далдалагдаһан мэхэ бэшэ һаа, тэрэнэй һүүлээр зохихо ажал хэрэг бүтээгдэхэ ёһотой. Имагтал бодото баримтануудай үндэһөөр түгэсхэхы тобшолол хэжэ болоно.

Энэ хэрэгэй үшөө нэгэ тала тухай хэдэн үгэ.

Зарим тээ, илангаяа һүүлэй үедэ, СССР Хитад хоёрой хоорондохи харилсаануудай мүнөөнэй гуримгүй байдалһаа ямар нэгэн олзо олохые, гараа тоһодохые хүсэдэг зарим политигуудай эрмэлзэл мэдээжэ болоо. Энэ ушар нюуса бэшэ. Тэдэнэй зарим нэгэн Совет орондо эсэргүү шашалдаагаа бүри ехээр хурсадхахыень Пекинэй хүтэлбэрилэгшэдые тухирна, зариманиинь совет-хитад харилсаануудые һайжаруулгада дуратай байһан тухайгаа хэлээшье һаа, бодото дээрээ арсалдаануудые бүри хурсадхалгада туһалха гэжэ эрмэлзэнэ, арсалдаае һүжэрөөнэ.

Манай һанамжын ёһоор, иимэ политика холын хараа бодолгүй, хэндэшье, мүн тэрэниие бэелүүлжэ байгшадташье аша туһагүй байна гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Советскэ Союзай ба Хитадай хоорондын хёмороо улам үргэдхэлгэ, эдэнэй хоорондо энэ тэрэ зүришэлдөө гаргалга имагтал эдэ хоёр ороной бэшэ, харин бусад гүрэнүүдэй хэрэгтэ хоро хүргэхэ, хохидол ушаруулха байна.

Бүхы юумэнэй хоорондоо нягта холбоотой байһан, элдэб нютагуудта энэ тэрэ оронуудай гадаадын политическэ ябуулгануудай олон тоото, огто хүлеэгдээгүй хойшолонгуудтай байһан мүнөө үеын дэлхэй дээрэхи байдал иимэл ха юм даа.

Тобшолон хэлэхэдэ, хэдэн арбаад жэлэй урда тээ гадаадынгаа политикада Советскэ Союзай баримталан бэелүүлдэг байһан тезисые мүнөө дабтаха хэзээ хэзээнэйхиһээ үлүү ехэ үндэһэ баримтатайбди: Эб найрамдал хубаагдашагүй! Дэлхэйн нэгэ нютагта шахардуу байдал һулаарууулха, харилсаа холбоо тогтоохо тухай хэлэһэн аад, ондоо нютагта түгшүүрил һүжэрөөжэ, этигэл найдабаригүй ябадал гаргажа болохогүй. Энэмнай, сэхыень хэлэхэдэ, бодолгүй ябадал гээшэ, тэрэ бүгэдэ ниитын эб найрамдалай аша туһада, бүхы арадуудай аша туһада харюусанагүй.

Нүхэдүүд! Гансал амгалан тайбанаар зэргэ оршохын түлөө тэмсэлдэ бэшэ, харин эбэй ёһоор зэргэ оршолгын үндэһөөр бусад гүрэнүүдтэй шэнэ харилсаа хүгжөөхэ хэрэгтэ горитой ехэ, шухала зорилгонууд бидэнэй урда табигдана. Эдэмнай өөһэдын онсо шэнжэтэй зорилгонууд юм. Тиимэһээ тэдэ өөһэдын эрилтэнүүдые табина.

КПСС-эй ЦК-гай апрелиин Пленум дээрэ хэлсэгдэһэнэй ёһоор, ажалай уласхоорондын хубаарилда манай экономикын улам бүри ехээр нэбтэрэн ороһые хараада абан, манай ажахын байгуулалтын хэдэ хэдэн асуудалнуудта шэнээр хандаха эрилтэ табина.

Манай үзэл сурталай хүдэлмэри нарижуулан һайжаруулха эрилтэ табина, ушарынь юуб гэхэдэ, хоёр байгуулалтын мүрысөөнэй энэ шатада үзэл сурталай тэмсэл угаа ехэ удха шанартай болоно бшуу.

Гүрэнэй, партийна ба ниитын хараа шэглэлнүүдээр манай гадаадын политическэ ажал ябуулгын эдэбхиие саашадань хүгжөөхэ эрилтэ табина.

Нүхэдүүд! Манай хараа шэглэл зүб гэжэ, Ленинэй зааһан эгээн зүб замаар урагшаа хэлбэришэгүй, шууд сэхээр дабшажа ябанабди гэжэ манай дотоодын байдалай бүхы хүгжэлтэ, дэлхэй дээрэ болоһон үйлэ хэрэгүүд бата найдамтайгаар элирхэйлэн гэршэлнэ. Коммунис партиин политика хадаа манай арадай үндэһэн аша туһа, һанал бодол, хүсэл эрмэлзэл элирхэйлэн харуулһан политика мүн. Манай арад тэрэниие бүрин һайшаана, нэгэн һаналтайгаар дэмжэнэ. Манай парти арадтаа үнэн сэхээр албална, эдэнэй этигэл найдабариие үндэрөөр сэгнэнэ, совет хүнүүдэй аша туһада бүхы юмэ хэнэ.

Узбекистанай Компарти Дунда Азиин республикануудай ба манай бусад союзна республикануудай бүхы партинуудтал адли, КПСС-эй ехэ ба дайшалхы отряд мүн. Танай республикын бүхы амжалтанууд, мүнөөнэйнь байдал ба ерээдүй тэрэнэй идейно-политическэ, эмхидхэхы ажал ябуулгатай таһаршагүй холбоотой юм. Республикын хахад миллион шахуу коммунистнууд манай партиин ленинскэ Центральна Комитедэй үнэн сэхэ түшэг тулгуури байгаа, саашадаашье байха. Манай ЦК-гай хүсэниинь, манай бүхы партиин хүсэниинь юунһээб гэхэдэ, Центральна Комитет танай ба бусад партийна организацинуудай коммунистнуудта хизаар гүйгөөр этигэн найдана, харин өөһэдынгөө ээлжээндэ, манай бүхы коммунистнууд ленинскэ ЦК-даа хизааргүй үнэн сэхэ, бэеэ үгэнги. Манай хүсэн энээнһээл ха юм даа, нүхэдүүд! Узбекистанай Компарти, тэрэнэй Центральна Комитет ба ЦК-гай бюро урдань табигдаһан зорилгонуудые нэрэгэй солотойгоор дүүргэхэ, Ленинэй агуухэ хэрэгтэ хэлбэришэгүй үнэн сэхэ байха гэжэ гүнзэгыгөөр этигэн найданабди.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ уншахыем зүбшөөгыт.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

УЗБЕГЭЙ СОВЕТ СОЦИАЛИС РЕСПУБЛИКЫЕ АРАДУУДАЙ ХАНИ БАРИСААНАЙ ОРДЕНООР ШАГНАХА ТУХАЙ

ССР Союзые байгуулгада, бэхижүүлгэдэ, социалис наци болон үндэһэ яһатанай хани барисаа, аха дүүгэй харилсаа холбоо бэхижүүлгэдэ ехэ габьяатай байһанайнь түлөө, Совет гүрэнэй экономическа, социально-политическэ, соёлой хүгжэлтэдэ ехэ хубитаяа оруулһанайнь түлөө Совет Социалис Республикануудай Союзай 50 жэлэй ойе тэмдэглэн, Узбегэй Совет Социалис Республикые Арадуудай хани барисаанай ордеоор шагнаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.

Эхэ оронойнгоо үндэр дээдэ шагналда хүртэһөөртнай Таанадые, хүндэтэ ханичар, Таанадаар дамжуулан Узбекистанай бүхы ажалшадые үнэн зүрхэнһөө үшөө дахин амаршалжа, ажалай шэнэ амжалтануудые түйлахыетнай, элүүр энхэ, зол жаргалтай һуухыетнай Таанадта хүсэхыем зүбшөөгыт. Совет арадуудай агууехэ хани барисаа нангинаар сахигты, саашадань бэхижүүлэгты, аха дүү республикануудай эбдэршэгүй хани холбоондо хэлбэришэгүй үнэн сэхэ байгты!

Узбегэй Совет Социалис Республика мандаха болтогой!

Совет Социалис Республикануудай Союз мандаг, бэхижэг лэ!

Советскэ Союзай Коммунис парти — Ленинэй парти, манай Эхэ ороной хүдэлмэришэн ангиин, бүхы ажалшадай дайшалхы манлай мандаха болтогой!

Агууехэ совет арадта алдар соло!

Нүхэр Ш. Р. РАШИДОВАЙ хэлэһэн үгэ

Хүндэтэ Леонид Ильич!

Хүндэтэ нүхэдүүд, ханинар!

Бидэнэрэй, баярай суглаанда хабаадагшадай, мүн тэдэнтэй хамта Совет Узбекистанай бүхы ажалшадай ...сэдьхэлые мүнөө бахархажа байгаа баярые гэр дамжуулха бэрхэтэй байна. Узбегэй Совет Социалис Республикын туг дээрэ Ленинэй хоёр ордентой зэргэлээд, үшөө нэгэ дээдэ шагнал — Арадуудай хани барисаанай орден саашадаа ...рдань гэһэн мэдэрэлэй ...ехэ баяр зүрхэ сэдьхэлдэ ...манай ээлэнхэй.

Энэ үндэр дээдэ, хүндэтэ шагналые манай республикада КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй барюулһан ехэ золтойбди. Та, Леонид Ильич, арад зоной дунда тон хүндэтэй, тон магад, тон ехээр дурлагдаһан байнат. Манай республикада ерэхэ бүхэндэтнай Узбекистанай ажалшадай дунда баяр, зохёол бүтээлэй ажалай эршэ зоритой ехэ болодог. Манай ...рэй баярые бидэнтэй хамта тэмдэглэлсэжэ байһандатнай түлөө гүн ехэ баяр баясхалантай үгэнүүдые мүнөө бүхы Узбекистан зүрхэнһөө элирхэйлэн ...

...дэр дээдэ шагналай түлөө үнэн зүрхэнэй баяр баясхалангаа Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, Советскэ правительстводо, Узбекистанай компартиин Центральна Комитедэй, Узбегэй ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Министрнүүдэй Соведэй үмэнэһөө, манай баярай суглаанда хабаадагшадай үмэнэһөө, Узбекистанай бүхы ажалшадай үмэнэһөө элирхэйлэн мэдүүлхыемни зүбшөөгыт.

Хүндэтэ Леонид Ильич! Та үгэ хэлэхэдээ, республикын хүдэлмэришэн анги, колхозно тарияашадай, интеллигенциин, Узбекистанай Коммунис партиин ажал ...ые үндэрөөр сэгнэһэн ...далгатнай бидэнэй зүрхэ сэдьхэлые ехээр доһолгоо. Республикын ажалшадай ...хэлэһэн халуун үгэнүүдэйтнай түлөө, һайн һайн хүсэлэнгүүдэйтнай түлөө ехэ баяр хүргэнэбди.

1956 ондо, газарай хүдэлмэриин һүүлдээрхи түрүүшын ...партийно-ажахын ...эдэй суглаан дээрэ Танай, Леонид Ильич, хэлэһэн ...үгые ташкентынхид мартахагүй. Ташкент ...үргэгдэхэдэ, Ташкент ...гоё һайхан болохо, орохо бүхы союзна республикануудһаа ерэһэн аха дүү нэртэеэ хамта таанад өөлэдөөл тиимэ болгохот гэжэ тиихэдэ Та хэлээ бэлэйт. Үнэхөөрөө тиимэ болоо һэн. КПСС-эй ЦК-гай, Советскэ правительствын, бүхы аха дүү арадуудай асари ехэ туһаламжын ашаар, Узбекистанай нийслэлые һэргээн бодхоохо хэрэгтэ Танай өөрынгөө зүгһөө ехэ анхарал хандуулһанай ашаар, Ташкент 6 тонихон болзор соо һандаралһаа гаража, тогтом шэнээр бодхоогдоо. Арадуудай аха дүүгэй хани барисаанай һүр жабхаланта һүлдэ болон хэтын хэтэдэ оршохо шэнэ Ташкентдэ Таниие, Леонид Ильич, мүнөөдэр ехэ баяр баясхалантайгаар амаршалнабди.

Танай хабаадалгатайгаар мүнөөдэр Ташкентдэ үнгэрэгдэһэн хлопок таридаг республикануудай партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаан бидэндэ угаа ехэ удха шанартай ябуулга болоно. Эндэ Танай хэлэһэн заабаринууд, зүбшэлнүүдые ажал ябуулгынгаа дайшалхы программа болгон абаабди. Эдэ заабаринууд, зүбшэлнүүд олоникын эдэбхи үүсхэл балааруулха хүсэтэ түлхюур болохо, эдэниие ажалай шэнэ баатаршалтануудта зоригжуулха, ургасаяа эмхитэй һайнаар хуряажа абаха, гүрэндэ хлопок худалдаха социалис уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхэ ябадалда ажалшадые элсүүлэн гулидхаха байха.

Нүхэдүүд! Совет арадай аша туһада, коммунизмын хэрэгэй илан мандалгын аша туһада манай партиин зорюулдаг дотоодын ба гадаадын политикые КПСС-эй Центральна Комитедэй, тэрэнэй Политбюрогой, ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй али тухай ехэ эршэ зоригтойгоор, холын бодолтойгоор, сэхэ шууд бэелүүлдэгые Узбекистанай ажалшад һайн мэдэнэ.

Центральна Комитедэй хүдэлмэридэ ленинскэ онол арга батаар нэбтэрэнхэй. Коллективизмые, тодо һонор, бүтэмжэтэй ябуулгые, хүдэлмэрилэгшэдтэ этигэлтэй, аятай зохидоор хандадаг ябадалые шанга эрилтэтэй зохилдуулан бэелүүлгэ — Танай, Леонид Ильич, ударидадаг КПСС-эй Центральна Комитедэй бүхы ажал ябуулгын онсо шэнжэ болоно. Танай оролдолгын ашаар, манай партиин нэрэ, хүндэ хэмжээлэшэгүй ехээр ургаа, тэрэнэй эмхидхэхы, зоригжуулхы үүргэнь бүри ехэ болоо. Та өөрынгөө бүхы ажал ябуулгаар коммунис байгуулалтын хэрэгтэ, манай социалис гүрэнэй экономическа, өөрыгөө хамгаалха хүсэ шадалые бэхижүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа тон ехээр оруулнат. Энэтнай коммунистнуудые, бүхы совет хүнүүдые ехээр баярлуулна.

Узбекистанай ажалшад ленинскэ партиин, Совет гүрэнэй ангиин удхатай гадаадын политическэ хараа бодолые, бүхы совет хүнүүдтэл адли, нэгэ һаналтайгаар һайшаана, партиин түүхэтэ XXIV съездын батална амгалан байдалай программые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула КПСС-эй ЦК-гай, тэрэнэй Политбюрогой баримталан бэелүүлдэг ажал ябуулгые хүсэд, бүрин дэмжэнэ.

Арадуудай амгалан байдалай, зол жаргалай түлөө элнтэ ехэ тэмсэлшэ гэжэ Таниие, Леонид Ильич, бүхы оронуудай, бүхы түбинүүдэй олон миллион хүнүүд һайн мэдэнэ, үндэрөөр сэгнэнэ. Манай партиин, Совет гүрэнэй эб найрамдалта гадаадын политикые сэхэ хүтэлбэрилдэг Та «Арадуудай хоорондын эб найрамдал бэхижүүлхын түлөө» Уласхоорондын Ленинскэ шанда, Болгариин Арадай Республикын Геройн нэрэ зэргэдэ — элэ үндэр дээдэ шагналнуудта хүртэхэ ёһоороол хүртөөт.

Эдэ хүндэтэ шагналнуудаар дашарамдуулан, Таниие үшөө, үшөө дахин үнэн зүрхэнһөө амаршалхые, олон жэлдэ баатар мэтэ бажагар, баяртай, золтой ябахыетнай, манай социалис Эхэ ороной аша туһада, бүгэдэ ниитын эб найрамдал бэхижүүлгын аша туһада зорюулдаг арюун һайхан ажал ябуулгадаа асари ехэ амжалтануудые түйлахыетнай хүсэхыемни зүбшөөгыт.

Совет Узбекистанай ажалшад баяраар билтаржа байһан эдэ үдэрнүүдтэ һанал бодол, хүсэлэл эрмэлзэлнүүдээ агууехэ Лениндэ, тэрэнэй эмхидхэн байгуулһан Советскэ Союзай алдарта Коммунис партида хандуулна. Ленин, коммунистнуудай агууехэ парти сүлөөтэ совет арадуудай хүсэн түгэлдэр союз тогтоон мандуулаа. Ленинэй парти эдэниие социализмын түгэс, бүрин илалтада хүргөө. Энэ парти мүнөө совет арадые коммунизмын илалта тээшэ найдамтайгаар хүтэлнэ.

Узбек арад аха дүүнэрэй энэ союз дотор, бүхы совет арадуудай саг үргэлжын туһаламжада түшэглэн, хүгжэлтэ түгэс индустри, олон һалбаритай хүдөө ажахы, түрүү эрдэм болон соёл тогтоон байгуулаа. Коммунис байгуулалтын хэрэгтэ республикын түйлаһан бүхы юумэн — эдэмнай СССР-эй арадуудай ленинскэ хани барисаанай, аха дүү ёһоной харилсаа холбооной арюун һайхан аша үрэ мүн. Аха дүү ёһоной туһаламжа болгон, дэмжэлгынь ороной бүхы арадуудта халуун баясхалангай дүлэн Узбекистанай ажалшадай зүрхэ сэдьхэлнүүдтэ хэтэ мүнхэдөө бадаржа байхал.

Өөрынгөө ехэ ахада, үнэн хани, тэгшэ эрхэтэ нацинуудай дундахи түрүүшын нацида — агууехэ ород арадта онсо баяр баясхалангай мэдэрэлээр нэбтэрэнхэй байдагаа узбек арад элирхэйлэн мэдүүлнэ.

Ород арад лэ обществын хүгжэлтэ дэбжэлтын түлөө, бүхы үндэһэ яһатадта хабаатай хүнүүдэй зол жаргалай түлөө тэмсэлэй эгээн ехэ бэрхэшээлнүүдые даажа гараһан юм, энэ арад лэ ехэшье, багашье арадуудта үнэн сэдьхэлһээ туһалалгын үльгэр жэшээ ходоо харуулдаг байгаа, харуулжа байна. Энэ арад лэ манай дотоодын ба гадаадын ангиин дайсадые бута сохихо, хүгжэлтэ түгэс социалис общество байгуулха хэрэгтэ гол аша габьяатай байна. Ород арад коммунизм байгуулгын хэрэгтэ хубитаяа хамагһаа ехээр оруулна. Тиимэл ушарһаа ород арад социалис нацинуудай интернациональна шэнэ нэгэдэлэй — совет арадай үндэһэ һууринь болоно.

Нангин союз байгуулжа, хэтын хэтэдэ нэгэдэн жаргаша, манай олон үндэһэ яһатантай гүрэнэй арадууд хэзээ бүхэндэ — гасалангуудай ушарһан сагташье, илалтануудай зол, баярта үдэрнүүдтэшье — ходоодоо хамта ябадаг байгаа. Дайнай хэсүү үедэ, амгалан байгуулалтын жэлнүүдтэ, эдэнэр ниитэ жагсаалаар нэгэл зорилго бэелүүлэн дабшаһан байна.

Байлдаануудай гал соогуур, ажалай амисхаал соогуур батажаһан СССР-эй арадуудай хани холбоон эбдэршэгүй. Энэмнай буладһаа бүхэ, граниidһаа бэхи юм. Тиин, наци бүхэнэй, арад бүхэнэй, республика бүхэнэй хүсые энэмнай хэдэн зуугаад дахин арьбадхана, олон үндэһэ яһатантай социалис гүрэнэй илагдашагүй хүсэ шадалай шухалын шухала эшэ үндэһэн, манай ерээдүйн илалтануудай найдамтай нүхэсэл болоно.

Арадуудай хани барисаанай орден абахадаа, совет хани холбооe, арадуудай ленинскэ хани барисаае манай эгээн үнэтэй баялигта тоолон, саашадаа нариин нангинаар сахиха, бүхы аргаар бэхижүүлхэбди гэһэн тангариг үгэнэбди. Узбекистанай ажалшад аха дүү арадуудай түгэлдэр харилсаа холбооe хүгжөөхэ, Совет Эсэгэ оронойнгоо экономическа хүсэ шадалые бэхижүүлхэ хэрэгтэ зохихо хубитаяа ходоодоо оруулдаг байгаа, оруулха байха. Ленинскэ партиин XXIV съездын табиһан асари ехэ зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхын тула шухала бүхы юумэ хэхэ байха.

Республикын индустри хурдан түргэнөөр хүгжэжэ байнхай. Түсэбтэ табан жэлэй хоёр жэл хахадай турша соо промышленна үйлэдбэрилгын хэмжээн 26 процент шахуугаар ургаа. Хүдэлмэришэн ангиин баатар габьяатай ажалай ашаар республикын промышленность продукци бүтээжэ худалдаха һэн һарынгаа түсэбые үсэгэлдэр, сентябриин 23-да, дүүргэбэ. Капитальна барилгын дэлисэ һара бүри улам үргэдэнэ.

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд ажалай габшагай вахтада жагсанхай. Республикын тарияашад һайн ургаса түйлаад, ороһото ургамалнуудаа нёдондонойхиһоо һаараар урид хуряажа дүүргэбэ. Овощ, бахчева ургамалнуудые, үрэ жэмэс, виноград, мяха, һү, үндэгэ бэлэдхэхэ хүдэлмэри амжалтатайгаар ябажа байна. Барайгарай, кукурузын, тамхинай, кенафай баян ургаса эдеэшээ. Манай тарияашад болон малшад энэ жэлэйнгээ түсэб ба уялгые дүүргэхэһээ гадна, мүн нилээд үлүүлэн дүүргэхэ гэжэ Таниие, Леонид Ильич, найдуулнабди.

Манай хлопокшод тухай онсолон дурдахые хүсэхэ байнаб. Эдэнэй шэн габьяата ажалые Та, Леонид Ильич, нэгэнтэ бэшэ үндэрөөр сэгнэһэн байнат. Танай халуун, үнэн зүрхэнэй үгэнүүд тэдэниие зоригжуулна, тэдэндэ шэнэ хүсэ олгоно. Тэдэнэр Эхэ орондоо 4 миллион 850 мянган тонно «сагаан алта» үгэхэ гэһэн үндэр социалис уялга мүнөөдэр, партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаан дээрэ, абаа. Энэ уялгань нэрэтэй солотойгоор дүүргэгдэхэ байха.

Нүхэдүүд! Коммунис байгуулалтын хэрэгтэ түйлаһан амжалтануудаараа омогорхохо эрхэтэйбди. Гэхэ зуура, үшөөл ехэ нөөсэнүүдэй, хэрэглэгдээгүй арга боломжонуудай манда бии байһыень мэдэрнэбди. Үйлэдбэриингөө түсэбүүд болон даабаринуудые манай зарим предприятинууд, барилгын зарим эмхинүүд, зарим колхозууд болон совхозууд дүүргэнэгүй. Промышленна продукциин шанар һайжаруулхын тула ехэ юумэ хэхэ хэрэгтэй байна.

Дутуу дүйдануудые түргөөр элирүүлхэ, усадхан зайсуулхын, бии байһан нөөсэнүүдээ ашаглалгада оруулхын, ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые саг үргэлжэ дээшэлүүлхын тула зохихо хэмжээнүүдые абажа байнабди. Энэ хэрэгтэ манай бүхы кадрнуудай анхарал хандуулагдана, һайзагайрдаггүй, хэрэг бүтээсэтэй, харюусалга ехэтэй, партийна ба гүрэнэй журам шангаар сахидаг байхаар тэдэниие хүмүүжүүлхэ гэжэ оролдонобди.

Партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаан дээрэ, энэ баярай заседани дээрэ Танай, Леонид Ильич, хэлэһэн зүбшэлнүүд, заабаринууд ажал хүдэлмэрээ саашадань һайжаруулха хэрэгтэмнай шухала удха шанартай. Узбекистанай Компартиин Центральна Комитет Танай заабаринуудые бэелүүлхэ, ажахын ба соёлой байгуулалтые бүри һайнаар хүтэлбэрилхэ, эмхидхэлэй, политическэ бүхы хүдэлмэри улам нарижуулан һайжаруулха тодорхой хэмжээ ябуулгануудые хараалжа байна. Табан жэлэй, тэрэнэй гурбадахи, шиидхэхы жэлэй түсэбүүдые болзорһоо урид дүүргэхын тула шухала бүхы юумэ хэхэбди.

Нүхэдүүд! Гурбан ордентэ Узбегэй Совет Социалис Республикын ажалшад Эхэ оронойнгоо үндэр дээдэ шагналда ажалай шэнэ илалтануудаар харюусаха байха гэжэ КПСС-эй ленинскэ Центральна Комитедые, тэрэнэй Политбюрое, Таниие, хүндэтэ Леонид Ильич, Узбекистанай компартиин ЦК-гай, республикын Верховно Соведэй Президиумэй ба Министрнүүдэй Соведэй үмэнэһөө, манай баярай суглаанда хабаадагшадай үмэнэһөө найдуулхыемни зүбшөөгыт.

Совет Узбекистанай хүдэлмэришэн анги, колхозно тарияашад, ажалша интеллигенци түрэл Коммунис партияя, тэрэнэй дайшалхые штабые — нүхэр Леонид Ильич Брежнев түрүүтэй ленинскэ Центральна Комитедые тойруулан, өөһэдынгөө зэргые бүри нягтаар эмхидхэн жагсааха. Эдэ Ленинэй партиин агууехэ хэрэгтэ ходоодоо үнэн байха, арадуудай аха дүү ёһоной хани барисаае гамнан сахиха, бэхижүүлхэ, совет патриотизмын ба социалис интернационализмын тугые дээрэ үргэжэ ябаха, коммунизм байгуулгын асари ехэ түсэбүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ зохихо хубитаяа оруулха байха.

(Нүхэр Ш. Р. Рашидовай үгэ хэлэхэдэнь, оло дахин удаан альга ташалганuудаар угтаа).

(ТАСС).

КПСС-эй обкомдо, Буряадай АССР-эй

Министрнүүдэй Соведтэ, облпрофсоведтэ

РЕСПУБЛИКЫН МАЛШАДАЙ БУХЭСОЮЗНА СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНЭЙ ДҮНГҮҮД

«1972—1973 онуудай үбэлэй үедэ малай ашаг шэмэ бүри ехээр абадаг, бэлэдхэдэг болохын түлөө малшадай дунда бүхэсоюзна социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ хэмжээнүүд тухай» РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1972 оной декабриин 8-най № 723 тогтоолтой, мүн КПСС-эй Буряадай обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй болон облпрофсоведэй 1972 оной декабриин 13-най № Б—42/8 тогтоолтой зохилдуулан, республикын малшадай дунда дэлгэрһэн бүхэсоюзна социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые хаража үзөөд, КПСС-эй обком, республикын Министрнүүдэй Совет болон облпрофсовет **нигэжэ тогтообо**:

Социалис мүрысөөндэ илаһанда тоолоод, мал ажахын удаадахи түрүүшүүлдэ КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй болон облпрофсоведэй Хүндэлэлэй грамота, 40—50 түхэригэй сэнтэй үнэтэ бэлэг тус тустань барюулха гэбэл:

ЗЭДЫН АЙМАГҺАА

Дымчиков Чойзон-Сурун Дашиевичта — «Коммунизм» колхозой ахалагша хонишон.

Дычикова Дари-Дулма Чагдуровнада — «Коммунизм» колхозой һаалишан.

Елисеев Кондрат Михайловичта — Оёорой совхозой ахалагша хонишон.

Емпилов Мани Аюшеевичтэ — «Заречный» совхозой ахалагша хонишон.

Жамсуев Дарма Доржиевичта — «Мир» колхозой адуушан.

Жигдоржиева Дарицу Базаровнада — «Октябрьский» совхозой һаалишан.

Калимулина Халидада — «Коммунизм» колхозой һаалишан.

Мудаев Ширап Гончиковичто — Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон.

Мункуев Гомбо Пурбуевичта — Борьёогой совхозой ахалагша хонишон.

Мункуев Найдан Гомбожаповичта — «Заречный» совхозой ахалагша хонишон.

Очирова Сурун-Жап Сосоровнада — Ториин совхозой ахалагша хонишон.

Пагбаев Бато-Мунко Данзаровичта — «Заречный» совхозой ахалагша хонишон.

Полютова Елена Иннокентьевнада — Ториин совхозой һаалишан.

Ринчинова Анна Суруновнада — Оёорой совхозой һаалишан.

Самбуев Мэлс Сосоровичто — Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон.

Серяева Софья Саляховнада — «Октябрьский» совхозой тугалшан.

Тогочеев Самбу Дымчиковичтэ — «Коммунизм» колхозой ахалагша хонишон.

Тоут Анисия Герасимовнада — «Заречный» совхозой һаалишан.

Халтурин Илья Ивановичта — Ториин совхозой ахалагша хонишон.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

СМОЛЕНСКЫН СҮЛӨӨЛЭГДЭҺӨӨР 30 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

СМОЛЕНСК Зүүн гарһаа — 1943 оной сентябрь һарада Смоленскын сүлөөлэгдэһэнэй һүүлээр хотын үйлсэнүүдэй нэгэн нимэ болотороо һандаргагдаһан байгаа. Баруун гарһаа — мүнөө Смоленск нимэ түхэлтэй болонхой. Энэ ЗУРАГ ДЭЭРЭ — М. И. Кутузовай нэрэмжэтэ гудамжа.

ТАСС-ай фотохронико.

БАРИЛГАШАДИ... ЗОРЮУЛАГДАН...

Гусиноозерск хотын ... текин хүдэлмэрилэгшэд ... номуудые уншагшадта ... дурадхадаг, хира-хира ... лэ выставкэ үнгэргэ... һайхан энэ барилгашад... рюулагдаһан шэнэ ному... хай зөөрэлдөөн үнгэрг... номуудай шэнжэлэл ... дэһэн байна. Барилга... зорюулагдаһан номуу... выставкада «Шэнэ зэлий... ригшад», «Барилга... 400 мэргэжэл», «Түрүү... дүй» дүршэл—таван ... шуулда» гэһэн тусхай ... шагуудтайгаар эмхидх... байба.

Л. СЛЮНКИН.

Ким ВАНДАНОВ

ХОЖОМДОҺОН УУЛЗАЛГА

РАССКАЗ

Гэр байра заһабарилдаг бригадада хүдэлжэ байгааб. Терешковагай нэрэмжэтэ гудамжын 51-дэхи гэртэ айлнуудай палаахын шугамуудые хашажа, үүдэ, сонхыень заһаха даабаритайгаар эхилээбди.

Хоёр ород нүхэдтэй энэ гэрэй 13-дахи байрада ерэбэб. Һонхо дарахадамнай, жара гара наһанай буряад хүгшэн маанадые оруулаад. ехэл мэгдүүгээр хүбсаһа хунараа ябталжа оробо.

Хоёр таһалгатай гэр соонь бэшэ хэншье үгы. Ханада гурбан бишыхан үхибүүдэй зураг харанаб.

— Ганса хүгшэн ха юм. Ошожо хамһалсыш, — гэжэ табяад наһатай Иван Сергеевич хэлээд, «Беломор» хармаангһаа гаргажа намда һарбайна. «Хүгшэнэй ядажа байхада, би юундэ һууба гээшэбиб» гэжэ һанаад, ошожо хамһалсабаб.

Гэр соохиень эмхилжэ, нэгэ таһалгыень сүлөөлөөд, палаахын шугам хашажа, үгышье һаа сонхыень тааруулжа байхадаа. бэшэ айлда хэдэгһээл ханалгатайгаар хэхые оролдоноб.

Үдын эдеэндэ ошоод, бэшэнһээ урид гэдэргээ ерэхэдэм, хүгшэн гансаараа сайгаа уужа һууба.

— Намтай халуун сай уулса, — гэжэ тэрэ сай аягалба.

Хүгшэнэй һанаа заһахэ зорилготой сайень уулсаад, диван дээрэ ошожо амарнаб.

— Хүгшэн, эдэ танай ашанар гү? — гэжэ ханада үлгөөтэй үнеөхи зураг тухай һурабаб.

— Тиимэ даа. Баруун тээхи басаган хүбүүн хоёрынь хүбүүнэймни, нүгөө бэлтэгэрхэн харань басаганайм хүбүүн, — гэжэ хэлээд, номой шкаф тээшэ зааба. — Тэндэ альбом байха. Хаража һуугыш. Таниха зоншни байжа болохо, — гэбэ.

Хуушарһан зузаан альбом абажа иранаб.

Үһээ тайранхай, пулаад боонхой. ута гэнжэтэй значогуудые зүүһэн гурбан залуу басагадай дунда энэ хүгшэмни һуубал даа. Залуу ябахадаа дүрээ хаалтаһан байгаал ха.

Ара таладань «Хайрата эхэдээ — басаганһааш. Валя. 1962 он. Ленинград» гэжэ бэшээтэй.

Энэ хүгшэн эдеэнэй таһаг соо амһартаяа угаажа, соргоһоо уһа шолшогонуулна.

Фронт дээрэ дүрээ буулгуулһан сарюун сэбэр шарайтай. хирбээ хара һахалтай хүнэй дүрэ хаража байхадамни, гаража ерэбэ.

«Минии эсэгэ 2-дохи Украинска фронтдо ябаһан. Эсэгынгээ дайшалхы нүхэдые оложо болохоб» гээд. арынь бэшэг уншабаб: «Инаг хайрата Бадхуумни! Үри бэенэр Сергей Валя хоёртоо амиды мэндэ ябаһанаа мэдүүлэн, дүрээ эльгээбэб. Госпитальһоо табигдаад. полкоёо ошохом. Очиров Бадма, 1942 он. Фастов хото» гэжэ уншабаб.

Дахин шэртэн харабаб. Нэрэнь тон танил шэнги. Теэд танижа яданаб. Энэ үедэ хүгшэн хажуудамни ерээд:

— Зай, таниха хүниие олобо гүш? Үгышье байжа болохо. Минии залуу үетэн ревсомол нүхэдни байха. Хоёр үринэрэймни эсэгынь дүрэнүүд, нүхэдынь байха. Энэ барижа байгшашни нүхэрни гээшэл даа. Айл болоҗо, жаргал гээшые гурбан жэл соо үзөө бэлэйбди. Дайнай эхилһэн нажар фронт мордожо, тэрээнһээ хойшо энэ баригша дүрэһөөшни бэшэ хараха юумэн үлөөгүй юумэл даа.

Хүгшэнэй хоолойдо ямар нэгэ юумэ хүндэлдөөд байшаһан шэнги болоно.

Би буруу таняа хаб даа. Адли хүнүүд олон ябадаг. Энэ лейтенант дайнһаа бусаагүй ха юм. Бидэнэй жаргалай түлөө унаа гэжэ бодоходоо сэдьхэлни уярна.

— Хүбүүн! Нютагшни хаанахиб? — гэжэ хүгшэнэй һурахада, энэ бодолһоо залд гэжэ һэреэд, харюусабаб.

— Аа, Хэжэнгын һаа, энэ хүниие хараһаншье байжа болохош. Гуша гаран жэл болобол даа, уулзаагүйбди. Үри хүүгэдни гэхэ сэдьхэл үгы байгаа гү — нэгэшье ерээгүй. Хүбүүмни «ехэл зүдэрэнхэй, асаржа үргэхэ байгаабди» гэхэдэнь, эдэ хоёроо ехэ болгожо, гансаараа зобоһон тулиһанаа һанахадаа, саг зуурын жаргалда дуураһан хүниие асараад байхань намда ехэ хүндөөр һанагдаа һэн. Мүнөө алдуугаа ойлгожо, архяар бэеэ сэлмүүлжэ ябана хаш. Серёжомни хэлэхэдээ, тиимэрхүү юумэ дуугараад. гол түлэб хэлэнэгүй һэн. «Эсэгэсэ асархынгаа урда хөөрэһэн юумыень хэлэхэб» гээ. Намайгаа үдэр бүхэндэ һананажа, бодомжолон үзэжэ байг гээ гээшэ гү даа. — гэжэ хүгшэнэй хэлэхэдэ бүришье гайхажа, нюурыень харахадам. шэг шарайнь бүри хүтшэрһэндэл, үшөө нэгэ уршалаа нэмэжэ, хара үһэниинь сайшаһандал үзэгдэбэ.

Гэнтэл нютагайнгаа Бадма Очировичые һанаандаа оруулбаб. Тэрэ урданай комсомол, дайнай урдахи жэлнүүдтэ зүблэлэй түрүүлэгшын бэшээшэн байһанаа Эрхүү ошожо. улаан командирай һургуули дүүргээд. тэндэһээ фронт мордоһон гэлсэгшэ бэлэй.

— Үхибүүдэйнгээ багада эсэгэтнай дайнһаа бусаагүй юм гэгшэ һэм, — гэжэ хүгшэн үргэлжэлүүлбэ. — Тиигэжэ үхибүүдни ехэ болотороо сэдьхэн ябаа. Нэгэтэ Серёжа Эрхүүгэй университедтэ һуража байхадаа, хамта һурадаг нүхэртэйгөө намдаа айлшалан ерэбэ гээшэ. Шамдал адли энэ альбом айлшамнай хаража һуутараа, энэ зураг хараад, ехэ гайхангяар «энэ хэн бэ?» гэжэ һурабал даа.

— Эсэгэмни. Дайнһаа бусаагүй, — гэжэ Серёжа хэлээ.

Тэрэ хүбүүмнай бэшэ юумэ һураашьегүй, хэлээшьегүй.

Хожомынь Серёжа бэшэг эльгээбэ. «Эсэгэмнай амиды. Хэжэнгэдэ ажаһуудаг. Тэрэ хүбүүн гэртэхинһээ тон манайхидал адли карточка асаруулаа, эсэгэмни нүхэр хүбүүнэйм түрэлнагаса байшоо» гэжэ бэшээ һэн.

Би Бадма Очировичай дүрэ-зурагые дахин харанаб.

— Олоншье жэл үнгэрбэ даа. Маанадаа бэдэржэ, нютагаарнай ябаашье аалам. Бидэ Улаан-Үдэдэ зөөжэ ерэһээр найман жэл болохомнай. Хүбүүмнайшье һургуулияа дүүргэжэ, иишэ хүдэлхээ ерэнхэй, — гээд хүгшэн дахин эхилбэ. — Эгээл түрүүн энэ байра абажа һууһан зомди. Хүбүүнэйхимнай олон болоҗо, сүдоо байра абажа гараа. Басагамнай хадамда гаранхай город соогоо байдаг. Би гансаараа энэ ноохой соогоо үлэнхэйб даа, — гээд утаа бааюулхадань, таһалга соо гааһанай мохиной гашуун шороб үнэр таран дэгдэнэ...

Энэ үдэрһөө хойшо: «Юундэ Бадма Очирович гэртээ бусаагүйб? — гэһэн бодол минии сэдьхэл тамалдаг болоо һэн. Уданшьегүй амаралта абажа, гэртээ ошоходоо эхэ. эсэгэдээ хөөрэбэб.

— Дайнай һүүлдэ колхозой түрүүлэгшээр хүдэлжэ байхадаа хүнүүдтэ аргагүй туһалһан юм. Зүгөөр бухгалтер байһан нэгэ муухай золиг түрүүлэгшын һуури эзэлхэ һанаатай. тэрээн тухай элдэб муухай хардалгын бэшэгүүдые аймаг эльгээжэ, арбан жэлээр һуулгажа һалаһан гэхэ. Партиһаань гаргаа. Түрмын һүүлдэ, Красноярск шадар үни удаан хүдэлөөд. һүүлдэнь бусаһан байха, — гэжэ эсэгэм намдаа юрэнхыгөөр хөөрэбэ.

Үглөөгүүр эртэ Бадма Очировичойдо шэглэн ошобоб. Газаа наран игаана. Үбһэшэд Шанаагай гүүртэ шэглэн гүйлгэлдэнэд. Уһанай эрьеэр загаһа агнагшад харагдана. Гүүртын үнеэдые адуулдаг минии үетэн Гарма магазинһаа мориндоо мордожо, баруун тээшээ хатаргаба.

Хүрэжэ ошоходомни Очировтоной газаа мүнөөхи Гармын морин уяатай байба.

— Үүри ерээ! Амандаа золтой, үнэр мэдэдэг арьятан боложо байгаа ха юмши, — гэжэ Гарма хас-хас энеэгээд, мангартай тархияа маажасагаан һууба.

— Зай. шимнай хэн боложо ябана гээшэбши. Дээдэ һургуулияа дүүргэхэ болоо гүш? Сай уу. Һониноо хөөрэ, — гэжэ Бадма Очирович стул асараад. стрлой саана табиба.

Үни удаан хөөрэлдэбэбди.

— Ехэл һайн бэлэйш. Намда һониниие дуулгабаш даа. Хүбүүмни ерээд ошоо һэн. Мүнөө зундаа абаашахаб гэнэ. Ерэхэл байха. Манай уг гарбал һанаһанаа табидаггүй юм, — гээд, Бадма Очирович нэгэн хэһэг абяагүй һууба. Бишье анирүгүй һуунам. Гармашье ойлгожо ядашанхай.

Гэнтэ тэрэ иигэжэ хэлэбэ:

— Өөрынгөө ажабайдал тухай хүнүүдтэ хөөрэгшэгүйб. Теэд хэндэ юун гэхэбши даа. Харин мүнөө сэдьхэлни бүтүүршоод байна. Ушар иимэ юм. Дайнай эхилһээр хоёр хоноод байхада, вокзал ошоо һэмди. Эхэ, эсэгэтээешье олон жэл уулзаагүй ябааб. «Тэдэнээ хараха үйлэ намда байха гээшэ гү?» — гэжэ Эрхүү хотоһоо баруулан ябахадаа, поездын түбэрөөн соо һанааб. Бүхы юумэн хуу хайратай байдалда ороод байгаа. Эхэ эсэгэ. үри бэе, хани нүхэд, ажалнай, Эхэ оромнай!..

Фронт хүрэжэ ерэхэдэмнай, газар тэнгэри хоёр ниилэжэ байһандал үзэгдөө. Сэхыень хэлэхэдэ, эндэһээ амиды мэндэ нютагаа ошохонь гайтайхан лэ ха гэжэ һанаадхёоб, — гээд Бадма Очирович архияа аягалжа эхилбэ.

Гарма стаканаа түргэхэн абажа:

— Энэ хөөрөөгөө орхиё даа, нэгэндэ хамжарха тухайгаа хэлсэе, — гэжэ намда эмнисгээнэ.

— Тэрэ намараа хүндөөр шархатаад, госпитальдо ороод хэбтэхэдэм, намайе аргалалсаһан нютагайм эмшэ басаганда харюуень заабол харюулха үрэтэйб гэжэ һанадаг хүм. Нэгэ мэдээ ороходоо, дээрэмни Бадхуу нүхэрни байна гэжэ харабаб. Сээжэдэм халуу бусалха юм. Хүлнүүдни хүдэлнэгүй. Дээдэ палаатаха харахадамни, унахала байһандал хэлбэлзэнэ. Һанаандаал дуу гарахаяа тэгүүлхэш. Нэгэшье үгэ хэлээгүйш гэжэ һүүлдэнь хэлсэгшэ һэн. Харахадамнил, хайрата нүхэрэйм шарай ходол дээрэмни байһан шэнги, — гэжэ Бадма Очирович хэлээд, бага бүхын һагад, баруун хүл дээрээ доходод гэһээр ошожо, сонхоёо нээнэ.

Зунай үдэрэй халуун амисхаал сонхоор ороно. Гэр соо хон жэн болошобо. Мангартай үүримнишье һэрмэр гэнхэй.

— Зай хүбүүд, нэгэ нэгэеэ аягалая даа. Энээнээ дууһаад, бэшэн хүрөө. Гэр гэртээ ошожо амархат. Таанарай архиин гашууе мэдээгүй ябаа һаа, болохол һэн. Ямар зоболонгоо мэдэрүүлхэ гэжэ энэ унда ууха юм! Харин таанарай эсэгэнэр, аханар үнэхөөрөөшье, юумэ үзөө юм бээз. Теэд үзөөб гээд, архи ууха гээшэш, эгээл тулюур эрын зан гээшэ, — гэжэ ехэл шэрүүнээр хэлээд, газаашаа гараба.

«Үнэхөөрөөшье, бидэ эдэ зоной хажууда юун гээшэбибди. Энэ үүримнишье колхоз соогоо архиншан суутай шоодобори» гэһэн бодолнууд толгойдомни ороно.

Бадма Очирович газааһаа хонинюй үбсүү асаржа, плиткэ дээрэ горшоог табижа, уһа хээд:

— Гарма, ши айлшан бэшэ хадаа энээниие сабшаад, шанажархил даа, — гээд минии хажууда һууба.

— Һая хүршынгөө хони гаргажа, мяхатай байхадамни ерэбэш, — гээд тэрэ энеэбхилхэдэл гэбэ.

Хүршэтэниинь хоёр хүгшэд һуудаг аад, гурбан жэл болоо. үбгэниинь наһа дүүрээ һэн. «Норжомын баабай» гэжэ колхоз соогоо хүндэтэй хүн байгаа. Нэгэ наһаараа хамтын ажалай түлөө оролдоһон. Зунай сагта үбһэшэдэй хажуур сохидог, аса, тармуур заһадаг һэн. Хүгшэниинь эдеэ хоол бэлдэлсэхэ. Ганса басаганиинь Берлин шадар унаһан. Гүрэнһөө тэдхэмжэ абажа. «Гэртээ һуухадамнай басагамнай һанаанда ороно. Зон нүхэд соогоо ябахадаа бэемнай һамаарна» гэжэ хэлсэдэгые дууладаг һэм. Үнэхөөрөө, тиигэжэ болоо. Норжомын баабай үбһэн дээрэ һүүлшын үдэр болотор хүдэлжэ. отог соогоо наһа бараһан юм.

Бадма Очирович энэ хоёр хүгшэдые хүбүүниинь шэнги эндэ байһан сагтаа харалсаа, үргөө юм гэжэ нютагаархимнай гайхалсадаг һэн. Зүгөөр юундэшье оролдодогынь хэншье мэдэдэггүй байгаа. Харин Бадма Очирович мүнөө эгээл түрүүн намда өөрынгөө нюуса тайлбарилаа.

Ушар юуб гэхэдэ, Норжомын Казаниин мединститудай аргаламжын факультедтэ һуража байтарнь, дайн эхилжэ, тэрэ нүхэд басагадтаяа фронт мордоо бэлэй. Тиигээд госпиталь эльгээгдэжэ, шархатаһан сэрэгшэдые аргалжа байтарнь, нютагайнь хүбүүе асараа һэн. Одоол эндэ Норжомо бүхы һайхан сэдьхэлээ гаргажа, Бадмые хүл дээрэнь гаргаһан байгаа. Тэрэ гэһэнһээ хойшо эдэ хоёрнай бэе бэеһээ таһараагүй, Берлин хүрэтэр суг ябажа гараа.

— Дүрбэн жэл шахуу гал дүлэн соогуур олон нүхэдөө алдажа гараа һэмди. Берлин шадар болоһон шанга тулалдаанай үедэ Норжомо алдалан унаа бэлэй, — гэжэ тэрэ хэлээд, һанаа алдаба.

Бадхуу нүхэртөө бусажа, хүбүүн басаган хоёроо хүл дээрэ гаргалсаха гэхэдэ, энэ болоһон ушар мүлигдөөгүй, үншэн хабһанайнь оёорто байжа, түрэһэн нютагаа бусаһан юм.

— Хүбүүндээ бүгэдыень хэлээб. Ойлгоно... Норжомын эхэтэй хоюулайетнай абаашахаб гээ. Сэдьхэлтэйгээр үхибүүдни хүмүүжээ байна. Балшар багадаа зөөлэхэн хасараараа эсэгын шэрүүхэн һахалтай уралда үндүүлэнгүй ехэ болобошье, сэдьхэлтэй хүбүүн болоо гээшэ. Бадхуу нүхэрни һайхан сэдьхэлтэй, ажалша бэрхэ хүн. Үхибүүднай эхээ һажаагза байна даа. — гэхэдэнь, үүримни Бадма Очировичай хүбүүе иигэжэ магтана:

Тэрэ хүбүүнтэеэ уулзахадатнай нөөхил би байгаа һэн гүби даа. Аймагай хүдөө ажахын управлениин ахалагша инженертэй Сергейтнай орожо ерээд. нюдэнһөө нёлбоһо дуһаан байхадань, миниишье досоо муудажа, гаража ошоо һэм. Хүгшэрһэн хойноо жаргахатнай, ашанараа хүтэлөөд. городой гудамжаар жаргалтайнууд алхалхатнай гээшэ. Бидэш тандаа айлшалжа байхабди. Одоол тэрэ ресторан гэдэг рууһь орожо, духаряа мүргэлдүүлхэбди, — гээд Гарма шүлэеэ аягална.

Миниишье досоо тэнюун болошобо. «Жаргал хүсэнэб... Гансал жаргал» гэжэ һүүхирхэ дурамни хүрэнэ.

Хэдэн үдэр үнгэрбэ. Гэртэхинэйнгээ үбһэ хамһалсахаяа холын сабшаланда гараад байгааб. «Бадма Очировичай хүбүүн-эхэтэеэ, дүү басагантаяа машинаар ерэжэ, эсэгээ Норжомын эхэтэй абаашаа» гэжэ дуулахадаа баярлахын ехээр баярлаа бэлэйб.

Тойроод харахадам, байгаали намтай адли баяр баясхалангаа хубаалсан, энэ хожомдоһон уулзалга һайхашаан байһандал үзэгдөө һэн.

Хилын саанаһаа

радио • телефон • телеграф

ВАРШАВА

Польшодо Ленинэй байһан газарнуудаар

ТАСС

Ленинэй байһан газарнуудаар хани барисаанай заншалта аяншалга Поронино хотодо дүүрэбэ. Энэ аяншалга Польшодо жэл бүри үнгэргэгдэдэг юм. 6 мянга гаран хүнһөө, эдэнэй дунда Болгариин, Венгриин, ГДР-эй, Советскэ Союзай, Чехословакиин аяншалагшадһаа бүридэһэн 900 гаран туристскэ бүлэг энээндэ хабаадаһан байна.

УЛААН-БААТАР

Ю. Цеденбал үгэ хэлэбэ

ТАСС

Советскэ Союзай ба социалис хани нэгэдэлтэ бусад оронуудай залан сэхэ политика бэелүүлһэнэй, түрүү үзэлтэй ба эб найрамдалда дуратай бүхы хүсэнүүдэй хүсэлэл оролдолго гаргаһанай ашаар уласхоорондын байдалда һайн туйлалтанууд боложо байна гэжэ МНРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбал Монголой нииcлэл хотын ажалшадай түлөөлэгшэдэй суглаан дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ. КПСС-эй XXIV съезд дээрэ һайшаагдан абтаһан эб найрамдалта программа амжалтатайгаар бэелүүлгэ энэ талаар ехэ нүлөө үзүүлнэ гээд Ю. Цеденбал онсолон тэмдэглэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хани ёһоной албанай хэрэгээр ФРГ-дэ, США-да, Францида ошоод бусалга эб найрамдал ба арадуудай аюулгүй байдал хамгаалха, амгалан ёһоор зэргэ оршохо ёһо гуримые уласхоорондын харилсаанда баталха талаар Советскэ Союзай бэелүүлдэг гадаадын политическэ хараа шугамда, дэлхэйн бүхы арадуудай аша туһада харюусана гэжэ Ю. Цеденбал хэлэбэ.

БЕЛГРАД

Тито Нгуен Хыу Тхотой хөөрэлдэбэ

ТАСС

СФРЮ-гэй президент Броз Тито, Урда Вьетнамай Сүлөөлэлгын Национальна фронтын ЦК-гай Президиумэй түрүүлэгшэ, Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын дэргэдэхи зүблэлгын соведэй түрүүлэгшэ Нгуен Хыу Тхотой хөөрэлдөөнүүдые хэжэ дүүргэбэ. ТАНЮГ агентствын дээсэһэнэй ёһоор, уласхоорондын асуудалнууд, сэрэгэй ямаршье бүлэглэлдэ оролдоггүй гүрэнүүдэй, правительствануудай толгойлогшонорой Алжирта болоһон конференциин шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ тухай, мүн бусад асуудалнууд хэлсэгдэһэн байна.

БУХАРЕСТ

Түмэр замай транспортын хүгжэлтэ

ТАСС

Түмэр замай шэнэ магистральнуудые табиха, хуушан харгы һэльбэн заһаха, шэнэ станцинуудые, депонуудые барихын тула Румынида ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ. Энэ жэлдэ 170 километр утатай хоёрдохи зам баригдажа дүүрэө. Тиигэһэнэй ашаар пассажирнуудые, ашаа зөөлгэ нилээд үргэдхэхэ, вагонуудай һааталга үсөөрүүлхэ аргатай болоо. Энэ табан жэлэй һүүлдэ түмэр замай лининүүдэй утань, 1970 онойхитой жэшэбэл, хоёр дахин үргэдхэгдэхэ байна.

Республикын түмэр замай магистральнуудые электрижүүлхын тула ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ. 1975 ондо эдэнэй утань үшөө 850 километрээр нэмэхэ юм.

Эндэхи түмэр замай вагонууд һэльбэн шэнэдхэгдэнэ. Энэ түсэбтэ табан жэлэй турша соо пассажирска 1800 шэнэ вагон, мүн бүришье олон ашаанай шэнэ вагонууд бүтээгдэхэ.

ХАНОЙ

ДРВ: ПРОМЫШЛЕННОСТИИН КАДРНУУД

ТАСС

Машина бүтээлгэ, металлургическа промышленность хадаа Демократическа Вьетнамай арадай ажахын шэнэ һалбаринууд болоно. Дайнай үеэр һандаргагдаһан республикын экономико һэргээлгын үедэ — мүнөө эдэ һалбаринуудай үүргэ илангаяа ехэ.

Энэ һалбарида хүдэлхэ мэргэжэлтэй кадрнуудые бэлдэхэ асуудал ДРВ-гэй Машина бүтээлгын ба металлургическа промышленностиин министерствын коллегиин заседани дээрэ харагдажа үзэгдөө. Тус министерствын мэдэлдэ байдаг институдуудай, техникумүүдэй, профтехучилищинуудай багшанарай кадрнуудые бэлдэхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулха шухала гэжэ тэмдэглэгдээ. Энэ һалбарида зарим тэды дэбжэлтэ туйлагдаа. Мэргэжэлыень дээшэлүүлхын тула 150 гаран багшанарые аха дүү социалис оронуудта, тэдэнэй дунда Советскэ Союзда эльгээһэн байна. Һүүлэй 50 жэлэй турша соо дээдэ, хүсэд бэшэ дээдэ һургуулитай багшанарай тоо 23-һаа 50 процент хүрэтэр олошорһон байна.

Институдуудай, техникумүүдэй, профтехучилищинуудай һуралсалай-үйлэдбэриин бааза һайжаруулагдажа байнхай. Хүдэлмэрилэгшэдэй, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэл дээшэлүүлхэ курсанууд бүхы томо томо заводуудай дэргэдэ нээгдээ.

ПРАГА

Ехэ амжалтатайгаар...

ТАСС

Чехословакиин Социалис Республикын хотонуудаар гастрольдо ябахаяа ошоод байһан Москвагай гүрэнэй циркын артистнуудай бэлиг шадабариие Острава хотын хүн зон үндэрөөр сэгнэнэ.

Совет артистнар Кошицо, Братислава, Брно хотонуудта мэргэжэл шадабаряа харуулжа. ехэ амжалта туйлаба. ЧССР-тэ гастролёор ошоод байха үедэнь 200 мянга гаран хүн совет циркын уран бэлигтэнэй наада хаража, сэдьхэлээ ханаһан. ехэтэ һонирхоһон байна.

НЬЮ-ЙОРК

Пабло Неруда наһа бараба

ТАСС

Чилиин элитэ ехэ поэт-коммунист, ниитын элитэ мэдээжэ ажал ябуулагша, эб найрамдалай түлөө сэшэ сусашагүй тэмсэлшэ, «Арадуудай хоорондо эб найрамдал бэхижүүлһэнэй түлөө» Уласхоорондын Ленинскэ шангай лауреат, литературын талаар Нобелевско шангай лауреат Пабло Неруда даладахи наһандаа үнгэрэгшэ амаралтын үдэр Сантьяго хотын клиникэнүүдэй нэгэндэ наһа бараба. Ямар ушарһаа наһа бараһан тухайнь врачнууд тусхай мэдүүлгэ хээгүй. Пабло Неруда хүндөөр үбдэһэн байгаа гэжэ информационно агентствэнүүд мэдээсэнэ.

ХАРДАЛГА, МҮРДЭЛГЭЕЭ ДАРЫ БОЛЮУЛХА

Чилидэ сэрэгэй хунтын үйлэдэжэ байһан хашалта, харшалалтануудта, хардалга мүрдэлгэнүүдтэ эсэргүү хүдэлөөн бүхы дэлхэй дээрэ үргэдэжэ байна. Чилидэхи түрүү үзэлтэй хүсэнүүдтэ эсэргүү хардалга, мүрдэлтэ хэжэ байһан хархис этэгээдүүдэй харата ябуулгануудые болюулха эрилтэ табиһан дэлхэйн олониитые политическэ ондо ондоо хараа бодолтой юрын хүнүүд, политическэ партинууд, ниитын эмхинүүд дэмжэнэ.

УЛААН-БААТАР. Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй президентскэ соведэй заседаниин эхилһэнтэй дашарамдуулан, Монголой нииcлэл хотын ажалшадай түлөөлэгшэдэй суглаан дээрэ МНРП-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбал үгэ хэлэхэдээ, Чилиин арадтай МНР-эй ажалшадай аха дүүгэй һанал нэгэтэй байһыень мэдүүлбэ. Чилиин хархис хүсэнүүдэй шуһата муухай харата ябуулганууд тушаа дураа гутажа байһанаа монгол арад мэдүүлнэ гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

БУДАПЕШТ. Эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэвенгриин VIII съезд Будапештдэ дүүрэбэ. Чилиин арадтай һанал нэгэтэй байһан тухай мэдүүлгэ эдэнэр абаба. Энэ мэдүүлгэ доторнь иигэжэ хэлэгдэнэ: «Демократическа туйлалтануудаа сахин хамгаалхын түлөө, доторой х а р х и с хүсэнүүдэй ба уласхоорондын империализмын үгэсөөндэ эсэргүү тэмсэлдэнь Чилиин хашинараа эдэбхитэйгээр дэмжэхэ байһанаа найдуулнабди».

ОТТАВА. Чилиин демократическа хүсэнүүдтэй һаналаа нэгэдэлгын Канадын комитедые Канадын түрүү үзэлтэй хэдэн эмхинүүд байгуулба. Сальвадор Альендиин хуулита правительство унагааһан сэрэгэй хунтада эсэргүүгээр тэмсэхэ гээшэ тус комитедэй гол зорилго болоно.

ЛОНДОН. Чилидэхи с... гэй хархис журамые со... лис интернационалай ... эрид шангаар буруушаа...

ЛЮКСЕМБУРГ. Чи... хуулита правительство ... гаагша сэрэгэй хунта б... шааһан мэдүүлгэ Люк... бургын ажалай бүгэдэ ... тын конфедераци тунх... Чилиин хүдэлмэришэ... тай һанал нэгэтэй бай... хайдаа энэ мэдүүлгэ дот... элирхэйлнэ.

БОГОТО. Правитель... ородоггүй национальна ... зай эндэ болоһон съе... делегадууд, мүн орон... рүү үзэлтэй бусад хүс... Чилиин патриодуудта... нал нэгэтэй байһан т... тогтоол батала абаба.

ГАВАНА. Кубын К... ЦК-гай хоёрдохи секр... Революционно правит... вын премьер-министр... гэдэхи орлогшо Раул... ро таряашадай съезд... жэлэй ойтой дашарамду... Орьенте провинцидахи ... дад-де-Майари һуурин... лоһон митинг дээрэ үг... лэхэдээ, Чилиин арад ... мэришэн анги, тар... энэ хэсүү шанга бай... дабажа гаран, хархис... нүүдые илаха гээд за... байһанаа мэдүүлээ.

(ТАСС)

БУЭНОС-АЙРЕС

Аргентинэдэхи һунгалтын дүнгүүд

ТАСС

Даб дээрэ абтаһан мэдээсэлнүүдэй ёһоор, үнгэрэгшэ амаралтын үдэр президентын һунгалтын болохо үедэ Аргентинын президентын тушаалда кандидат Хуан Доминг Перон һунгагшадай олонхиин дууе абаба. Сүлөөлэлтэ ехэ хустисиалис фронтын дэбжүүлһэн Хуан Пероной кандидатурые Аргентинын Коммунис парти, Арадай социалис парти, түрүү үзэлтэй бусад хэдэ хэдэн партинууд дэмжэһэн байна.

Һунгалтын эсэсэй дүнгүүд удахагүй элирхэ.

БРЮССЕЛЬ

Чилиин арадта туһаламжа

ТАСС

Чилиин тэмсэжэ байгаа арадта туһа хүргэхэ жасада мүнгэ суглуулга эхилбэ. Компартиин залуушуулай эмхинүүд, Бельгиин социалис парти энээниие эмхидхээ.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита» харуулна

17.15 — «Семнадцать мгновений весны» — телевизионно уран һайханай фильмын 10-дахи сери. 18.30 — Үнтэтэ телевидени. «Спортивный дневник». 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — «Голубой огонёк» гэһэн дамжуулгануудһаа хэһэгүүд харуулагдаха. 20.10-һаа 20.20 болотор техническэ забһарлал болохо. 20.20 — «Эхэ орондоо Эрхүүгэй область элидхэнэ». Энэ дамжуулгада КПСС-эй Эрхүүгэй обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр Банников Н. В. хабаадалсаха.

Улаан-Үдэ харуулна

21.10 — Телепанорама. 21.30 — «Хүн ба хуули». 22.10 — «Түрүү дүй дүршэл — хүдөөгэйхидтэ» (буряад хэлэн дээрэ).

«Орбита» харуулна

22.40 — Бүхэсоюзна ба уласхоорондын конкурснуудай лауреадуудай концерт.

Сагаан ул...

Мүнөөдэр респуб... най үүлэтэйшэг ба... нойтон орохогүй. Б... һээ секундын 5—9 ... сэтэйгээр һалхи... ратура 12—16, ... гуудаар 4—8 град... байха. Улаан-Үдэ... дөө 0 — 2 град... үдэртөө 14—16 ... лаан болохо гэж... Үдын авиаметео... дээсэнэ.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУ...

□«БУРЯАД ҮНЭН»□ 1973 оной сентябриин 26. □ 4-дэхи хуудаһан □ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР. □ Н-03637. Заказ